

ZAKON O GASU

(*"Sl. glasnik RS", br. 109/2025*)

I UVODNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi za pouzdano, sigurno i kvalitetno snabdevanje kupaca prirodnim gasom, uslovi i način obavljanja energetske delatnosti u sektoru prirodnog gasa, delokrug rada Agencije za energetiku Republike Srbije (u daljem tekstu: Agencija) u sektoru prirodnog gasa, način organizovanja i funkcionisanja tržišta prirodnog gasa, prava i obaveze učesnika na tržištu, zaštita kupaca prirodnog gasa, projektovanje, izgradnja, održavanje i korišćenje gasovoda i unutrašnjih gasnih instalacija, opremu pod pritiskom, kao i nadzor nad sprovođenjem ovog zakona.

U gasovodni sistem se pored prirodnog gasa može preuzeti i vodonik u meri u kojoj se može tehnički i bezbedno koristiti i prenositi kroz sistem.

Odredbe ovog zakona se, u odnosu na Autonomnu pokrajinu Kosovo i Metohija, tumače i primenjuju u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244 i Zakonom o ratifikaciji Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Značenje pojedinih izraza

Član 2

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

- 1) *Agencija za saradnju energetske regulatora* (u daljem tekstu: ACER) je telo za saradnju energetske regulatora na nivou Evropske unije;
- 2) *aparati na gasovita goriva* su aparati u kojima se sagorevaju gasovita goriva koji se upotrebljavaju za kuvanje, hlađenje, klimatizaciju, grejanje prostora, pripremu tople vode, rasvetu ili pranje i gorionici sa prinudnim provetravanjem i grejna tela koja su opremljena takvim gorionicima, priključeni na unutrašnje gasne instalacije;
- 3) *balansna odgovornost na tržištu prirodnog gasa* je obaveza učesnika na tržištu da uravnoteže količinu prirodnog gasa na ulazu u sistem i izlazu iz sistema u periodu za koji se utvrđuje balansno odstupanje i preuzmu finansijsku odgovornost za odstupanja;
- 4) *bezbednost rada sistema* podrazumeva održavanje i upotrebu sistema na način kojim se ne ugrožavaju život i zdravlje ljudi i materijalna dobra;
- 5) *vertikalno integrisano preduzeće* je energetski subjekt ili grupa energetske subjekata u kojima isto lice ima pravo, direktno ili indirektno da sprovodi kontrolu i u kojima energetski subjekt ili grupa pored jedne od sledećih delatnosti: transport prirodnog gasa i upravljanje transportnim sistemom, distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas, skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa, obavlja i najmanje jednu od sledećih delatnosti: proizvodnju prirodnog gasa, snabdevanje prirodnim gasom ili javno snabdevanje prirodnim gasom;
- 6) *virtuelna tačka* je nefizička komercijalna tačka na transportnom sistemu između ulaza i izlaza transportnog sistema za prirodni gas na kojoj je moguća trgovina prirodnim gasom;
- 7) *gas iz obnovljivih izvora* je biogas, uključujući biogas koji se prerađuje u biometan i obnovljiva gasovita goriva nebiološkog porekla u skladu sa propisima kojima se uređuje korišćenje energije iz obnovljivih izvora;
- 8) *gas sa niskim sadržajem ugljenika* je deo gasovitih goriva iz recikliranog ugljenika, niskougljenični vodonik i sintetička gasovita goriva čiji energetski sadržaj potiče od niskougljeničnog vodonika, a koji ispunjavaju prag smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte u skladu sa propisima kojima se uređuje korišćenje energije iz obnovljivih izvora;

- 9) *gasovodi* su cevovodi za transport i distribuciju prirodnog gasa, cevovodi od prijemnih stanica, od otpremnih i sabirno-otpremnih stanica na eksploatacionim poljima, od mesta prerade, pripreme, od postrojenja za regasifikaciju, od i do skladišta za prirodni gas do kupca. Sastavni delovi gasovoda su: kompresorske stanice, čistačke stanice, pomoćni rezervoari i posude pod pritiskom, blok stanice, sistemi katodne zaštite, armature, merno-regulacione stanice, stanice za namešavanje gasa, sistem za daljinski nadzor i upravljanje, sistemi za odorizaciju, telekomunikaciona mreža za potrebe sistema daljinskog nadzora i druga odgovarajuća postrojenja i uređaji;
- 10) *gasovodni sistem* je sistem povezanih postrojenja i gasovoda koji obuhvata transportni sistem, distributivni sistem, skladišta gasa i terminale za utečnjeni prirodni gas;
- 11) *direktni gasovod* je gasovod koji povezuje proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa sa objektom izolovanog kupca i nije deo transportnog, odnosno distributivnog sistema;
- 12) *distribucija prirodnog gasa* je prenošenje prirodnog gasa preko distributivnog sistema radi isporuke prirodnog gasa krajnjim kupcima, odnosno drugom distributivnom sistemu, a ne obuhvata snabdevanje prirodnim gasom;
- 13) *dovodni gasovod* je gasovod koji povezuje postrojenja za proizvodnju prirodnog gasa sa objektima za preradu prirodnog gasa;
- 14) *država članica* je teritorija države Evropske unije u skladu sa članom 27. Ugovora o osnivanju Energetske zajednice;
- 15) *eksploatacioni pojas gasovoda* je prostor u kom se ne smeju postavljati trajni ili privremeni objekti za vreme eksploatacije gasovoda ili preduzimati druga dejstva koja bi mogla da utiču na stanje, pogon ili intervencije na gasovodu, sem objekata u funkciji gasovoda;
- 16) *zaštitni pojas gasovoda* je propisani prostor sa jedne i druge strane gasovoda, računajući od ose gasovoda, u kome drugi objekti utiču na njihovu sigurnost;
- 17) *zone opasnosti* su propisani delovi prostora u kojima se nalaze ili postoji mogućnost da se nađu zapaljive i eksplozivne smeše para, tečnosti i vazduha, odnosno gasa i vazduha;
- 18) *interkonektor* je gasovod koji prelazi granicu između država radi povezivanja njihovih gasovodnih sistema, kao i oprema koja se koristi za povezivanje sistema;
- 19) *interoperabilnost* u kontekstu naprednih mernih uređaja je sposobnost dve ili više energetske ili komunikacionih mreža, sistema, uređaja, aplikacija ili komponenti da međusobno razmenjuju i koriste informacije u cilju obavljanja potrebnih funkcija;
- 20) *isporuka* prirodnog gasa je fizička predaja prirodnog gasa iz objekta energetskog subjekta ili proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa u objekat drugog energetskog subjekta ili krajnjeg kupca;
- 21) *javni snabdevač prirodnim gasom* je energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti javnog snabdevanja prirodnim gasom;
- 22) *javno snabdevanje prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa domaćinstvima i malim kupcima po regulisanim cenama;
- 23) *kontrola energetskog subjekta* podrazumeva pravo ili mogućnost jednog lica da samostalno ili sa drugim licima koja sa njim zajednički deluju, vrši odlučujući uticaj na poslovanje drugog lica putem učešća u osnovnom kapitalu ili prava korišćenja celokupne ili dela imovine, odnosno putem ugovora ili prava na imenovanje većine direktora, odnosno članova nadzornog odbora ili glasanje i odluke tih organa;
- 24) *Koordinaciona grupa za sigurnost snabdevanja* je grupa na nivou Energetske zajednice osnovana da prati, koordinira i razmenjuje iskustva u vezi sa sigurnošću snabdevanja i razvija sveobuhvatnu analizu rizika u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice;
- 25) *korisnik sistema prirodnog gasa* je proizvođač, krajnji kupac čiji je objekat priključen na sistem, snabdevač, javni snabdevač, odnosno snabdevač na veliko prirodnim gasom, drugi operator sistema, kao i operator skladišta;
- 26) *krajnji kupac* je pravno ili fizičko lice ili preduzetnik koji kupuje prirodni gas za svoje potrebe;
- 27) *kriza u snabdevanju prirodnim gasom* je svaki događaj koji vodi ili može dovesti do poremećaja u snabdevanju i ugrožavanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom;
- 28) *kupac iz kategorije domaćinstvo* je krajnji kupac koji kupuje prirodni gas za potrošnju svog domaćinstva isključujući obavljanje komercijalnih ili profesionalnih delatnosti;
- 29) *kupac* je krajnji kupac ili kupac na veliko;

- 30) *kupac na veliko* je pravno ili fizičko lice - preduzetnik koje kupuje prirodni gas radi dalje preprodaje unutar ili izvan sistema u kojem je to lice osnovano;
- 31) *lajnpak ("line-pack")* je aktuelna količina prirodnog gasa koja se pod pritiskom nalazi u gasovodu (transportnom, odnosno distributivnom sistemu), čiji se deo koji je veći od minimalno neophodnog za nesmetani rad sistema može koristiti za održavanje sigurnosti rada i balansiranje sistema u okviru dozvoljenog opsega promene pritiska;
- 32) *licenca* je akt kojim se utvrđuje ispunjenost uslova za obavljanje energetskih delatnosti propisanih ovim zakonom;
- 33) *maksimalni radni pritisak ("MOP - maximum operating pressure")* je maksimalni pritisak pod kojim gasovod sme da radi kontinualno pod normalnim okolnostima, i može da bude jednak projektnom pritisku ili manji od njega;
- 34) *mali kupci prirodnog gasa* su krajnji kupci čija je godišnja potrošnja energije isporučene iz prirodnog gasa do 1.026.000 kWh i čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem prirodnog gasa;
- 35) *napredni merni sistem ("smart metering system")* je elektronski sistem koji uključuje napredne merne uređaje za merenje protoka prirodnog gasa, podsisteme za prenos, skladištenje, obradu i analizu podataka o prirodnom gasu, kao i centralni upravljački podsistem koji omogućava dvosmernu komunikaciju sa naprednim mernim uređajima koristeći neki oblik elektronske komunikacije;
- 36) *neprekidni kapacitet* je kapacitet prirodnog gasa koji operator transportnog sistema garantuje korisniku sistema u ugovorenom obimu;
- 37) *nestandardne usluge operatora sistema* su usluge koje operator sistema pruža na zahtev korisnika sistema odnosno drugog lica, a koje nisu obuhvaćene kroz cenu pristupa sistemu ili kroz troškove priključenja;
- 38) *novi infrastrukturni objekti* su objekti koji nisu izgrađeni do dana stupanja na snagu ovog zakona;
- 39) *odorizacija* je dodavanje sredstava karakterističnog, neprijatnog i jakog mirisa prirodnom gasu i biogasu, u cilju utvrđivanja njegovog nekontrolisanog isticanja;
- 40) *održavanje* je zbir mera i radnji za utvrđivanje i ocenjivanje stvarnog stanja cevovoda i aktivnosti u cilju očuvanja stalne tehničke ispravnosti cevovoda i uspostavljanje potrebnog stanja radi obezbeđenja uslova za bezbedan i nesmetan transport i distribuciju cevovodima;
- 41) *operator distributivnog sistema prirodnog gasa* je energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;
- 42) *operator sistema* je operator transportnog sistema, odnosno operator distributivnog sistema, odnosno operator skladišta prirodnog gasa;
- 43) *operator skladišta prirodnog gasa* je energetski subjekt koji obavlja delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj skladišta prirodnog gasa (u daljem tekstu: operator skladišta);
- 44) *operator transportnog sistema prirodnog gasa* je energetski subjekt koji obavlja delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj transportnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za obezbeđenje dugoročne sposobnosti sistema da ispuni potrebe za transportom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način (u daljem tekstu: operator transportnog sistema);
- 45) *oprema pod pritiskom* su posude pod pritiskom, jednostavne posude pod pritiskom, oprema pod pritiskom koja se zagreva plamenom ili na drugi način, cevovodi i sigurnosni i pomoćni uređaji pod pritiskom koji su definisani tehničkim propisima kojima se uređuje oprema pod pritiskom i jednostavne posude pod pritiskom;
- 46) *pametna gasovodna mreža* je gasovodna mreža u sklopu koje se, u skladu s potrebama potrošača i zahtevima u pogledu kvaliteta gasa, primenjuju inovativna i digitalna rešenja za ekonomski opravdanu integraciju niskougljičnih gasova, a posebno gasova iz obnovljivih izvora, radi smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte povezane sa potrošnjom gasa, povećavanja udela gasova iz obnovljivih izvora i niskougljičnih gasova i povezivanja s drugim energentima i sektorima, uključujući i nadogradnju opreme i instalacija radi stvaranja uslova za integraciju niskougljičnih gasova, a posebno gasova iz obnovljivih izvora;
- 47) *potpuno snabdevanje* je prodaja prirodnog gasa kod koje količina prirodnog gasa za obračunski period nije utvrđena ugovorom o snabdevanju, već krajnji kupac ima pravo da odredi količinu, na osnovu ostvarene potrošnje na mestu primopredaje;
- 48) *prekidni kapacitet* je kapacitet koji operator transportnog sistema može prekinuti u skladu sa uslovima predviđenim u ugovoru o transportu;

- 49) *priključak na transportni, odnosno distributivni sistem prirodnog gasa* je skup cevovoda, opreme i uređaja uključujući merno mesto, kojima se instalacija objekta energetskog subjekta, proizvođača ili krajnjeg kupca, fizički povezuje sa transportnim, odnosno distributivnim sistemom prirodnog gasa;
- 50) *prirodni gas* je gas koji se prvenstveno sastoji od metana, uključujući biometan ili druge vrste gasa, koji se tehnički i bezbedno može preuzeti i prenositi kroz sistem za prirodni gas;
- 51) *pristup sistemu* je pravo na korišćenje sistema radi transporta, distribucije, preuzimanja i predaje ugovorene količine prirodnog gasa u ugovoreno vreme pod propisanim i javno objavljenim uslovima na principu nediskriminacije;
- 52) *proizvodni gasovod* je svaki gasovod ili mreža gasovoda koji su izgrađeni u svrhu proizvodnje prirodnog gasa ili se koriste za dovođenje prirodnog gasa u postrojenje za preradu ili terminal;
- 53) *radni pojas* je propisani minimalni prostor duž trase cevovoda potreban za njihovu nesmetanu izgradnju i održavanje;
- 54) *regulatorna tela* su nezavisna regulatorna tela za energetiku drugih država sa regulatornim nadležnostima;
- 55) *rukovanje* su stručni poslovi i radnje kod puštanja, zaustavljanja, punjenja, pražnjenja, manipulacije gasovodima, kao i druge radnje koje se obavljaju radi obavljanja transporta i distribucije prirodnog gasa;
- 56) *sekundarna trgovina kapacitetima* je trgovina ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu kapaciteta koja se realizuje prenosom prava na celokupan ili deo ugovorenog transportnog kapaciteta između korisnika sistema pod propisanim uslovima;
- 57) *sigurnost snabdevanja* je obezbeđivanje potrebnih količina prirodnog gasa, kao i sposobnost transportnih i distributivnih sistema da se kupcima isporuči prirodni gas sa propisanim nivoom kvaliteta;
- 58) *snabdevanje na veliko prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa kupcima radi dalje prodaje, osim prodaje krajnjim kupcima;
- 59) *snabdevanje prirodnim gasom* je prodaja prirodnog gasa kupcima za njihove potrebe ili radi preprodaje;
- 60) *snabdevač na veliko prirodnim gasom* je energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti snabdevanja na veliko prirodnim gasom;
- 61) *snabdevač prirodnim gasom* je energetski subjekt koji obavlja energetske delatnosti snabdevanja prirodnim gasom;
- 62) *sopstvena potrošnja operatora transportnog sistema, operatora distributivnog sistema i operatora skladišta* je potrošnja prirodnog gasa, neophodna za rad sistema;
- 63) *tačka interkonekcije* je fizička odnosno virtuelna tačka koja povezuje susedne ulazno-izlazne sisteme odnosno ulazno-izlazni sistem sa interkonektorom, kada je na takvoj tački omogućeno ugovaranje kapaciteta;
- 64) *tehničko rukovođenje* su stručni poslovi organizacije i kontrole funkcionisanja i održavanja cevovodnog sistema ili njegovog dela, odnosno pogona, kao i rukovođenje radom lica koja rukuju i održavaju cevovode;
- 65) *transport prirodnog gasa* je prenošenje prirodnog gasa transportnim sistemom do krajnjih kupaca ili drugog transportnog sistema, distributivnih sistema ili skladišta prirodnog gasa, a ne obuhvata snabdevanje;
- 66) *treće zemlje* su zemlje koji nisu države članice Evropske unije ni potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice;
- 67) *ugovor "uzmi ili plati"* je ugovor kojim se snabdevač obavezuje da isporuči ugovorene količine prirodnog gasa, a kupac da plati te količine bez obzira da li ih je preuzeo;
- 68) *ugovorno zagušenje* je stanje u transportnom sistemu kada obim zahteva za neprekidnim kapacitetima prevazilazi tehnički kapacitet transportnog sistema prirodnog gasa;
- 69) *unutrašnje gasne instalacije* su: cevovodi, spojni vodovi, pripadajuća zaporna, regulaciona i sigurnosna armatura i oprema koja počinje iza izlazne protivpožarne slavine merno-regulacione stanice na kojoj se prirodni gas predaje kupcu, a zaključno sa vrhom kanala za odvod produkata sagorevanja, osim aparata na gasovita goriva;
- 70) *fizičko zagušenje* je stanje u kom stepen potražnje za stvarnom isporukom prirodnog gasa premašuje tehnički kapacitet sistema za prirodni gas u određenom vremenskom periodu;
- 71) *horizontalno integrisano preduzeće* je energetski subjekt koji pored jedne od energetske delatnosti u oblasti prirodnog gasa obavlja i najmanje jednu od delatnosti koja nije u oblasti prirodnog gasa;
- 72) *cevovod* je funkcionalno spojen niz cevi sa pripadajućom armaturom i opremom, koje su povezane i postavljene na propisan način koji služi za prenošenje prirodnog gasa;

73) *centralni registar opreme pod pritiskom* je jedinstveni elektronski informacijski sistem ministarstva nadležnog za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo) sa podacima o pojedinačnoj opremi pod pritiskom visokog nivoa opasnosti.

Svi izrazi u ovom zakonu upotrebljeni u muškom rodu podrazumevaju se i u ženskom rodu i obrnuto.

Ostali izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju značenje određeno zakonom kojim se uređuje energetika.

II OBAVLJANJE ENERGETSKIH DELATNOSTI

Energetske delatnosti

Član 3

Energetske delatnosti koje se uređuju ovim zakonom su:

- 1) transport i upravljanje transportnim sistemom za prirodni gas;
- 2) skladištenje i upravljanje skladištem prirodnog gasa;
- 3) distribucija i upravljanje distributivnim sistemom za prirodni gas;
- 4) snabdevanje prirodnim gasom;
- 5) snabdevanje na veliko prirodnim gasom;
- 6) javno snabdevanje prirodnim gasom.

Energetske delatnosti iz stava 1. tač. 1), 2), 3) i 6) ovog člana su delatnosti od opšteg interesa u skladu sa posebnim zakonom i obavljaju se kao regulisane delatnosti.

Energetske delatnosti iz stava 1. tač. 4) i 5) ovog člana obavljaju se u skladu sa tržišnim principima.

Energetske delatnosti iz stava 1. ovog člana može da obavlja pravno lice ili preduzetnik koji ima licencu za obavljanje energetske delatnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Energetske delatnosti iz stava 2. ovog člana može da obavlja društvo kapitala čiji je jedini vlasnik Republika Srbija, zavisno društvo čiji je jedini vlasnik to društvo kapitala, kao i pravno lice ili preduzetnik kome je Vlada poverila obavljanje te delatnosti u skladu sa posebnim zakonom.

Razdvajanje računa

Član 4

Energetski subjekt koji obavlja jednu ili više regulisanih energetske delatnosti iz člana 3. stav 1. ovog zakona ili koji pored tih regulisanih energetske delatnosti obavlja i druge delatnosti, dužan je da u cilju izbegavanja diskriminacije, međusobnog subvencionisanja i poremećaja konkurencije u svojim računovodstvenim internim obračunima vodi zasebne račune za svaku od regulisanih energetske delatnosti i zbirno za sve druge delatnosti.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana dužan je da sačini godišnji bilans stanja i bilans uspeha za svaku delatnost pojedinačno, u skladu sa ovim zakonom, kao i zakonom kojim se uređuje položaj privrednih društava, zakonom kojim se uređuje računovodstvo i zakonom kojim se uređuje revizija. Prihod od vlasništva nad transportnim ili distributivnim sistemom mora biti specificiran u računima.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana koji ima obavezu revizije godišnjih finansijskih izveštaja u skladu sa zakonom, dužan je da obezbedi reviziju godišnjih finansijskih izveštaja koja treba da potvrdi poštovanje načela izbegavanja diskriminacije i međusobnog subvencionisanja. Godišnji finansijski izveštaji i izveštaji revizora moraju se objaviti na internet stranici energetskog subjekta.

Energetski subjekt iz stava 1. ovog člana, dužan je da u svom opštem aktu o računovodstvu i računovodstvenim politikama utvrdi pravila za raspoređivanje zajedničkih bilansnih pozicija koje će primenjivati pri izradi računovodstvenih internih obračuna po delatnostima.

Operatori sistema dužni su da obezbede tajnost komercijalno osetljivih i poslovnih podataka energetske subjekata i kupaca prirodnog gasa, kao i tajnost komercijalno osetljivih podataka i informacija o svojim aktivnostima, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisima.

Član 5

U cilju obezbeđivanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, energetske subjekti koji obavljaju energetske delatnosti iz člana 3. stav 1. ovog zakona, dužni su da obezbede dovoljne količine prirodnog gasa potrebne za život i rad građana i poslovanje privrednih subjekata i njihovo snabdevanje prirodnim gasom na siguran, pouzdan i kvalitetan način, uvažavajući kriterijum ekonomičnosti isporuke.

Član 6

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti iz člana 3. stav 1. tač. 1)-3) ovog zakona moraju da imaju:

- 1) najmanje jedno zaposleno lice sa položenim stručnim ispitom iz člana 113. ovog zakona za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja u objektima za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa;
- 2) najmanje tri zaposlena lica sa položenim stručnim ispitom iz člana 113. ovog zakona za obavljanje poslova rukovanja u objektima za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa;
- 3) najmanje tri zaposlena lica sa položenim stručnim ispitom iz člana 113. ovog zakona za obavljanje poslova održavanja u objektima za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa.

Program nediskriminatornog ponašanja

Član 7

Operator sistema koji posluje unutar vertikalno integrisanog preduzeća i vlasnik transportnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća, donosi Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mere kojima se sprečava diskriminatorno ponašanje, obaveze zaposlenih i pravila ponašanja u ostvarivanju nediskriminacije, efikasno vršenje nadzora i redovno izveštavanje i određuje lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa.

Odgovorno lice iz stava 1. ovog člana dužno je da sastavi godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarenje programa iz stava 1. ovog člana, da ga dostavi Agenciji i da ga objavi na internet stranici operatora sistema, odnosno vertikalno integrisanog preduzeća.

Na osnovu izveštaja iz stava 2. ovog člana Agencija može zahtevati izmenu programa iz stava 1. ovog člana.

III TRANSPORT PRIRODNOG GASA I UPRAVLJANJE TRANSPORTNIM SISTEMOM

Član 8

Transportni sistem prirodnog gasa jeste mreža gasovoda maksimalnog radnog pritiska većeg od 16 bar, osim dovodnih gasovoda, uključujući i lajnpak (u daljem tekstu: transportni sistem).

Operator transportnog sistema

Član 9

Delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas obavlja operator transportnog sistema, sa pravima i obavezama utvrđenim ovim zakonom.

Operator transportnog sistema posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Organizovanje operatora transportnog sistema

Član 10

Operator transportnog sistema može biti organizovan kao:

- 1) operator transportnog sistema u skladu sa čl. 11. i 12. ovog zakona;
- 2) nezavisni operator sistema u skladu sa čl. 14-18. ovog zakona ili
- 3) nezavisni operator transporta u skladu sa čl. 19-25. ovog zakona.

Operator transportnog sistema

Član 11

Operator transportnog sistema je vlasnik transportnog sistema.

Operator transportnog sistema mora biti samostalno pravno lice koje nije deo vertikalno integrisanog preduzeća i nezavisan je od obavljanja delatnosti proizvodnje i snabdevanja prirodnim gasom.

Član 12

Nezavisnost operatora transportnog sistema ostvaruje se na način da isto lice ili lica nisu ovlašćena da:

- 1) direktno ili indirektno upravljaju subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad operatorom transportnog, odnosno prenosnog sistema ili transportnim, odnosno prenosnim sistemom;
- 2) direktno ili indirektno upravljaju nad operatorom transportnog, odnosno prenosnog sistema ili transportnim, odnosno prenosnim sistemom i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja;
- 3) imenuju članove nadzornog odbora ili druge organe upravljanja, kao i zakonske zastupnike operatora transportnog, odnosno prenosnog sistema i istovremeno direktno ili indirektno upravljaju ili imaju bilo koja druga prava nad subjektima koji obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja;
- 4) istovremeno budu članovi nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja, ili zakonski zastupnici operatora transportnog, odnosno prenosnog sistema i subjekata koji obavljaju delatnosti proizvodnje ili snabdevanja.

Odredbe stava 1. tač. 1)-3) ovog člana posebno se odnose na:

- 1) pravo glasa;
- 2) pravo imenovanja članova nadzornog odbora ili drugih organa upravljanja ili zakonskih zastupnika;
- 3) posedovanje većinskog udela u vlasničkoj strukturi.

Pod subjektom koji obavlja delatnost proizvodnje, odnosno snabdevanja iz stava 1. ovog člana smatra se proizvođač, odnosno snabdevač prirodnog gasa i proizvođač, odnosno snabdevač električnom energijom.

Komercijalno osetljivi podaci kojima raspolaže operator transportnog sistema koji je bio deo vertikalno integrisanog preduzeća, odnosno njegovi zaposleni ne smeju biti dostupni subjektima koji obavljaju bilo koju od delatnosti proizvodnje i snabdevanja.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskeg subjekta koji obavlja delatnost transporta prirodnog gasa i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, imenuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskeg subjekta iz stava 1. ovog člana, mora ispunjavati najmanje uslove propisane zakonom kojim se uređuje energetika.

Predstavnik Republike Srbije u skupštini energetskeg subjekta koji obavlja delatnost snabdevanja prirodnim gasom, a čiji je osnivač Republika Srbija, je ministar nadležan za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministar).

Član 13

Izuzetno od člana 11. ovog zakona, ako je transportni sistem pre roka određenog Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice pripadao vertikalno integrisanom preduzeću, operator transportnog sistema može se organizovati ili kao nezavisni operator sistema u skladu sa čl. 14-18. ovog zakona ili kao nezavisni operator transporta u skladu sa čl. 19-25. ovog zakona.

Nezavisni operator sistema

Član 14

Ukoliko je transportni sistem pripadao vertikalno integrisanom preduzeću pre roka određenog Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, može se na predlog vlasnika transportnog sistema imenovati nezavisni operator sistema i u tom slučaju se ne primenjuju odredbe člana 12. st. 2-5. ovog zakona.

Imenovanje nezavisnog operatora sistema sprovodi se u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Nezavisni operator sistema iz člana 13. ovog zakona dužan je da:

- 1) ispunjava uslove propisane članom 12. stav 1. ovog zakona;
- 2) ima zaposlene, finansijska, materijalna i tehnička sredstva neophodna za obavljanje delatnosti transporta prirodnog gasa;

- 3) pridržava se desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema iz člana 37. ovog zakona;
- 4) obavlja delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom, u skladu sa ovim zakonom.

Dužnosti nezavisnog operatora sistema

Član 15

Nezavisni operator sistema pored dužnosti iz člana 35. ovog zakona dužan je i da:

- 1) odobrava i naplaćuje pristup treće strane sistemu u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 2) upravlja, održava i razvija transportni sistem;
- 3) planira investicije tako da obezbedi dugoročnu sposobnost transportnog sistema da ispunji racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa.

Nezavisni operator sistema dužan je da razvija transportni sistem i odgovoran je za planiranje, izgradnju i puštanje u rad nove infrastrukture.

Dužnosti vlasnika transportnog sistema

Član 16

Vlasnik transportnog sistema na kome delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom obavlja nezavisni operator sistema dužan je da:

- 1) obezbedi svu relevantnu saradnju i podršku nezavisnom operatoru sistema u svrhu ispunjenja njegovih zadataka, uključujući posebno sve relevantne informacije;
- 2) na osnovu odluke nezavisnog operatora sistema finansira investicije koje su predviđene desetogodišnjim planom razvoja iz člana 37. ovog zakona ili da saglasnost da investicije finansira druga zainteresovana strana uključujući i nezavisnog operatora sistema. Relevantne finansijske aranžmane odobrava Agencija. Pre donošenja takvog odobrenja, Agencija se konsultuje sa vlasnikom transportnog sistema, nezavisnim operatorom sistema i drugim zainteresovanim stranama;
- 3) izmiruje obaveze koje se odnose na transportni sistem, ali ne i obaveze koje se odnose na poslove nezavisnog operatora sistema;
- 4) obezbedi garancije koje će omogućiti finansiranje razvoja transportnog sistema, osim investicija za koje je u skladu sa tačkom 2) ovog člana dao saglasnost da finansiranje preuzme druga zainteresovana strana uključujući i nezavisnog operatora sistema.

Vlasnik transportnog sistema, kojim upravlja nezavisni operator transportnog sistema, nije odgovoran za odobrenje pristupa treće strane i upravljanje tim pristupom, niti za planiranje investicija.

Član 17

Vlasnik transportnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća mora biti nezavisan u pogledu pravne forme, organizacije i odlučivanja od ostalih delatnosti koje nisu vezane za transport prirodnog gasa.

Nezavisnost vlasnika transportnog sistema iz stava 1. ovog člana ostvaruje se na način da:

- 1) članovi organa upravljanja subjekta koji je vlasnik transportnog sistema ne smeju da budu članovi organa upravljanja ili zaposleni u preduzeću koje obavlja delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) su članovi organa upravljanja subjekta koji je vlasnik transportnog sistema nezavisni u pogledu odlučivanja;
- 3) donosi i prati sprovođenje programa iz člana 7. ovog zakona.

Čuvanje poverljivih informacija nezavisnog operatora sistema i vlasnika transportnog sistema

Član 18

Nezavisni operator sistema i vlasnik transportnog sistema, dužni su da čuvaju poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom svog poslovanja, kao i da spreče da informacije o sopstvenom poslovanju koje su od komercijalnog značaja budu raspoložive na diskriminatoran način.

Informacije iz stava 1. ovog člana ne smeju biti raspoložive ostalim delovima vertikalno integrisanog preduzeća, osim ako je to neophodno za njihovo obavljanje delatnosti. Vlasnik transportnog sistema, i drugi delovi vertikalno integrisanog preduzeća ne mogu imati zajedničke službe, osim službi za obavljanje administrativnih ili informatičkih poslova.

Obaveze iz stava 1. ovog člana neće negativno uticati na efikasnu konkurenciju i funkcionisanje tržišta.

Nezavisni operator transporta

Član 19

Ukoliko je transportni sistem pripadao vertikalno integrisanom preduzeću pre roka određenog Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, može se na predlog vertikalno integrisanog preduzeća imenovati nezavisni operator transporta i u tom slučaju se ne primenjuje član 12. ovog zakona.

Imenovanje nezavisnog operatora transporta sprovodi se u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Nezavisni operator transporta dužan je da ima zaposlene, finansijska, materijalna i tehnička sredstva neophodna za obavljanje delatnosti transporta i upravljanja transportnim sistemom, uključujući transportni sistem i vlasnik je transportnog sistema.

Nije dozvoljeno radno angažovanje zaposlenih ili pružanje usluga između nezavisnog operatora transporta i drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća, osim ako:

- 1) pružanje tih usluga ne dovodi do diskriminacije korisnika transportnog sistema;
- 2) su uslovi za pružanje tih usluga uređeni programom iz člana 24. ovog zakona.

Na zahtev nezavisnog operatora transporta vertikalno integrisano preduzeće dužno je da blagovremeno nezavisnom operatoru transporta obezbedi odgovarajuća finansijska sredstva za buduće investicije i/ili za zamenu postojećih sredstava neophodnih za obavljanje energetske delatnosti.

Privredna društva vertikalno integrisanog preduzeća koja obavljaju delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom ne mogu direktno i indirektno imati udeo u nezavisnom operatoru transporta.

Nezavisni operator transporta ne može imati direktan i indirektan udeo u privrednom društvu vertikalno integrisanog preduzeća koje obavlja delatnost proizvodnje ili snabdevanja prirodnim gasom, i ne može imati pravo na dividende ili bilo koju drugu finansijsku dobit društva.

Nezavisni operator transporta mora biti organizovan u skladu sa zakonom kojim se uređuju privredna društva.

Nezavisni operator transporta mora se u pogledu poslovnog identiteta, komunikacije, zaštitnog znaka i prostorija razlikovati od vertikalno integrisanog preduzeća ili bilo kog njegovog dela.

Nezavisni operator transporta ne može imati zajedničke informacione sisteme ili opremu, prostorije i sisteme zaštite informacija sa bilo kojim delom vertikalno integrisanog preduzeća, i ne može angažovati ista lica za informacione sisteme, opremu i sisteme zaštite informacija.

Reviziju finansijskih izveštaja nezavisnog operatora transporta ne može da sprovodi isti revizor koji sprovodi reviziju finansijskih izveštaja vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovog dela.

Član 20

Nezavisni operator transporta pored dužnosti iz člana 35. ovog zakona dužan je da:

- 1) pred Agencijom, korisnicima sistema i ostalim učesnicima na tržištu istupa u svojstvu operatora transportnog sistema;
- 2) odobrava i naplaćuje pristup treće strane sistemu, u skladu sa odredbama ovog zakona na principima nediskriminacije;
- 3) naplaćuje uslugu transporta u skladu sa odredbama ovog zakona;
- 4) upravlja, održava i razvija transportni sistem;
- 5) planira investicije tako da obezbedi dugoročnu sposobnost transportnog sistema da ispuni racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa;
- 6) ima samostalne pravne, računovodstvene službe i službu informacionih tehnologija, nezavisno od bilo kog dela vertikalno integrisanog preduzeća.

Član 21

Ne dovodeći u pitanje odredbe člana 23. ovog zakona, nezavisni operator transporta samostalno donosi odluke o sredstvima neophodnim za upravljanje, održavanje, razvoj i izgradnju transportnog sistema, kao i odluke o kreditnim zaduženjima i povećanju kapitala, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća.

Svi komercijalni i finansijski odnosi između vertikalno integrisanog preduzeća i nezavisnog operatora transporta moraju biti zasnovani na principu transparentnosti i nediskriminacije.

Nezavisni operator transporta dostavlja Agenciji na uvid sve svoje komercijalne i finansijske ugovore sa vertikalno integrisanim preduzećem.

Nezavisni operator transporta obaveštava Agenciju o raspoloživim finansijskim sredstvima za planirane investicije.

Član 22

Članovi organa upravljanja nezavisnog operatora transporta mogu da budu lica koja:

- 1) nisu direktno ili indirektno angažovana od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara;
- 2) u periodu od tri godine pre imenovanja nisu direktno ili indirektno bili angažovani od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara;
- 3) nakon prekida angažovanja od strane operatora transportnog sistema ne zauzimaju nikakav profesionalni položaj i ne obavljaju dužnost, nemaju poslovni udeo ili poslovne odnose sa drugim delovima vertikalno integrisanog preduzeća, kao ni sa njegovim većinskim vlasnikom u periodu od najmanje četiri godine;
- 4) nemaju vlasnički udeo i ne ostvaruju drugu direktnu ili indirektnu finansijsku korist od bilo kog dela vertikalno integrisanog preduzeća, a njihova zarada ne sme da zavisi od aktivnosti ili poslovnih rezultata vertikalno integrisanog preduzeća.

Predlog za imenovanje članova organa upravljanja nezavisni operator transporta mora dostaviti Agenciji, uključujući i uslove koji se odnose na vreme, trajanje i prestanak mandata, kao i materijalna i druga prava.

U roku od tri nedelje od dana prijema predloga iz stava 2. ovog člana Agencija može dati primedbe na predlog odluke o imenovanju, i to ako:

- 1) postoji sumnja u profesionalnu nezavisnost člana organa upravljanja u smislu stava 1. ovog člana, kao i uslove zapošljavanja, uključujući zaradu i ostala materijalna prava;
- 2) u slučaju prevremenog prestanka mandata postoji sumnja po pitanju opravdanosti tog prevremenog prestanka.

Odredbe stava 2. i stava 3. tačka 2) ovog člana primenjuju se i na lica zaposlena na rukovodećim mestima i lica direktno podređena njima, a koja se odnose na upravljanje, održavanje, izgradnju ili razvoj transportnog sistema.

Odredbe stava 1. tačka 2) ovog člana primenjuju se na najmanje polovinu plus jednog člana organa upravljanja, a druga lica organa upravljanja mogu biti lica koja u periodu od šest meseci pre imenovanja nisu direktno ili indirektno bila angažovana od strane drugih delova vertikalno integrisanog preduzeća ili njegovih većinskih akcionara.

Član 23

Članove nadzornog odbora, odnosno skupštine akcionara nezavisnog operatora transporta mogu da čine predstavnici vertikalno integrisanog preduzeća, predstavnici akcionara treće strane i predstavnici drugih zainteresovanih strana, kao što su zaposleni nezavisnog operatora transporta.

Telo iz stava 1. ovog člana donosi odluke koje utiču na vrednost imovine nezavisnog operatora transporta, saglasnosti na godišnje i dugoročne finansijske planove, nivo zaduživanja nezavisnog operatora transporta i iznos dobiti koja se isplaćuje.

Odredbe člana 22. stav 1. tač. 2)-4) ovog zakona primenjuju se najmanje na polovinu članova tela iz stava 1. ovog člana umanjenog za jedan, a pravo Agencije iz člana 22. stav 3. tačka 2) ovog zakona primenjuje se na sve članove tela iz stava 1. ovog člana.

Program nediskriminatornog ponašanja

Član 24

Nezavisni operator transporta dužan je da donese i sprovede Program nediskriminatornog ponašanja iz člana 7. ovog zakona.

Programom nediskriminatornog ponašanja se utvrđuju posebne obaveze zaposlenih u ispunjavanju tih ciljeva.

Na Program nediskriminatornog ponašanja saglasnost daje Agencija.

Član 25

Organ upravljanja imenuje pravno ili fizičko lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ako ispunjava uslove iz člana 12. stav 1. tač. 1)-3) ovog zakona, uz prethodnu saglasnost Agencije.

Organ upravljanja može razrešiti lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja uz prethodnu saglasnost Agencije.

Agencija može odbiti predlog za imenovanje ako lice nije dovoljno nezavisno ili nema potrebne profesionalne kapacitete.

Lice iz stava 1. ovog člana dužno je da:

- 1) prati sprovođenje Programa nediskriminatornog ponašanja;
- 2) sastavi godišnji izveštaj o preduzetim merama za ostvarenje Programa nediskriminatornog ponašanja i dostavi ga Agenciji;
- 3) podnese izveštaj organu upravljanja i da preporuke vezane za Program nediskriminatornog ponašanja i njegovu primenu;
- 4) blagovremeno obaveštava Agenciju o svakoj bitnoj povredi odredaba Programa nediskriminatornog ponašanja;
- 5) podnese izveštaj Agenciji o svim komercijalnim i finansijskim odnosima između vertikalno integrisanog preduzeća i operatora transportnog sistema;
- 6) dostavi informacije na zahtev Agencije.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja dostavlja Agenciji predloge odluka o realizaciji pojedinačnih investicija u transportni sistem pre dostavljanja organu upravljanja.

Ako organ upravljanja ne usvoji odluke što bi za posledicu imalo sprečavanje ili odlaganje investicija koje su u okviru desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema bile predviđene da se realizuju u naredne tri godine, lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja dužno je da o tome odmah obavesti Agenciju.

Agencija daje saglasnost na uslove kojima se definiše mandat ili zapošljavanje lica zaduženog za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja, uključujući i trajanje njegovog mandata ili radnog odnosa, kojima se obezbeđuje njegova nezavisnost, uključujući i obezbeđenje svih elemenata koji su mu neophodni da ispuni svoje dužnosti.

Tokom trajanja mandata, lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ne sme imati drugi profesionalni angažman, odgovornost ili interes, direktno ili indirektno, u/sa bilo kojim delom vertikalno integrisanog preduzeća ili sa njegovim većinskim akcionarima.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja može da prisustvuje svim sastancima rukovodstva ili organa upravljanja nezavisnog operatora transporta, nadzornog odbora i skupštine, koji su obavezni da ga obaveste o zakazanim sastancima i dostave materijal neophodan za sastanak.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja prisustvuje svim sastancima na kojima se razmatraju sledeća pitanja:

- 1) uslovi za pristup sistemu za transport prirodnog gasa, a posebno u vezi sa cenom pristupa sistemu, usluge vezane za pristup sistemu, raspodela kapaciteta i upravljanje preopterećenjem, transparentnost, balansiranje i sekundarno tržište;
- 2) tekući projekti koji se odnose na upravljanje, održavanje i razvoj transportnog sistema, uključujući investicije u nove interkonektore i priključke;
- 3) kupovina i prodaja prirodnog gasa za potrebe obezbeđivanja sigurnog rada transportnog sistema, obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa, balansiranja sistema i nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja prati usklađenost nezavisnog operatora transporta sa odredbama ovog zakona koje se odnose na poverljivost nezavisnog operatora transporta i vlasnika transportnog sistema.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ima pristup svim bitnim podacima i službama nezavisnog operatora transporta, kao i svim informacijama koje su mu neophodne za ispunjavanje propisanih zadataka.

Lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja ima pristup službama nezavisnog operatora transporta bez prethodne najave.

Uz prethodnu saglasnost Agencije organ upravljanja može da razreši dužnosti lice zaduženo za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja. U slučaju nedovoljne nezavisnosti ili nedovoljnih profesionalnih kapaciteta lica za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja Agencija može da zahteva da se ono razreši dužnosti.

Sertifikacija i određivanje operatora transportnog sistema

Član 26

Pre nego što pravno lice dobije licencu i time bude određeno za operatora transportnog sistema, mora biti sertifikovano u skladu sa ovim zakonom.

U postupku sertifikacije utvrđuje se ispunjenost uslova, i to:

- 1) za operatora transportnog sistema u skladu sa čl. 11. i 12. ovog zakona;
- 2) za nezavisnog operatora sistema u skladu sa čl. 14-18. ovog zakona;
- 3) za nezavisnog operatora transporta u skladu sa čl. 19-25. ovog zakona.

Postupak sertifikacije pokreće se na:

- 1) zahtev pravnog lica koje još nije sertifikovano kao operator transportnog sistema;
- 2) zahtev Agencije ako pravno lice ne podnese zahtev za sertifikaciju ili
- 3) obrazložen zahtev Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Član 27

Postupak sertifikacije sprovodi Agencija i donosi odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim propisom, donetim na osnovu zakona kojim se uređuje energetika, kojim su uređeni licenca za obavljanje energetske delatnosti i sertifikacija.

Član 28

Agencija je dužna da donese preliminarnu odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva iz člana 26. stav 3. tač. 1) i 3) ovog zakona.

U slučaju da Agencija u roku iz stava 1. ovog člana ne donese odluku iz stava 1. ovog člana, smatra se da je sertifikacija odobrena.

Preliminarnu odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema sa pratećom dokumentacijom Agencija je dužna da bez odlaganja dostavi Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, radi davanja mišljenja.

Ako u roku od četiri meseca od dana dostavljanja preliminarne odluke o sertifikaciji Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice ne dostavi mišljenje smatra se da je saglasan sa odlukom Agencije.

U roku od dva meseca od prijema mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija donosi konačnu odluku o sertifikaciji operatora transportnog sistema, uzimajući u obzir to mišljenje.

Konačna odluka Agencije i mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice objavljuju se zajedno u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na internet stranicama operatora transportnog sistema i Agencije.

U slučaju kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija zajedno sa odlukom i mišljenjem iz stava 6. ovog člana objavljuje i obrazloženje za takvu odluku.

Član 29

Sertifikovani operator transportnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim planiranim promenama koje mogu zahtevati ponovnu procenu ispunjenosti zahteva iz člana 10. ovog zakona.

Agencija je dužna da neprekidno prati da li sertifikovani operator transportnog sistema ispunjava zahteve iz člana 10. ovog zakona i pokreće novi postupak sertifikacije u sledećim slučajevima:

- 1) kada je operator transportnog sistema obavesti o promenama iz stava 1. ovog člana;

- 2) kada ima saznanja o planiranim promenama koje predstavljaju razlog za novi postupak sertifikacije ili koje mogu dovesti ili su dovele do povrede odredbi ovog zakona o razdvajanju operatora transportnog sistema;
- 3) kada Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice podnese obrazložen zahtev.

Član 30

Postupak sertifikacije iz člana 29. ovog zakona sprovodi se u skladu sa čl. 27. i 28. ovog zakona.

Član 31

Operator transportnog sistema i proizvođač prirodnog gasa ili energetski subjekti koji obavljaju delatnost snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom, dužni su da Agenciji dostave sve podatke i sve dokumente neophodne za postupak sertifikacije operatora transportnog sistema.

Agencija je dužna da čuva poverljivost komercijalno osetljivih podataka iz stava 1. ovog člana.

Sertifikacija operatora transportnog sistema u vezi sa trećim zemljama

Član 32

Na postupak sertifikacije započet na osnovu zahteva za sertifikaciju koji podnosi vlasnik transportnog sistema ili operator transportnog sistema kojeg kontroliše osoba ili osobe iz treće države ili trećih država, primenjuju se odredbe čl. 27. i 33. ovog zakona.

Agencija o zahtevu bez odlaganja obaveštava Ministarstvo i Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, kao i o svim okolnostima koje bi mogle imati za posledicu da osoba ili osobe iz treće države ili trećih država preuzmu kontrolu nad transportnim sistemom ili operatorom transportnog sistema.

Operator transportnog sistema dužan je da obavesti Agenciju o svim okolnostima koje bi dovele do činjenice da lice ili lica iz treće zemlje ili trećih zemalja steknu kontrolu nad operatorom transportnog sistema ili transportnim sistemom.

Član 33

Agencija će odbiti sertifikaciju operatora transportnog sistema koji kontroliše jedno ili više lica iz treće zemlje ili trećih zemalja, u slučaju da:

- 1) operator transportnog sistema ne ispunjava zahteve iz člana 10. ovog zakona;
- 2) dodela sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja prirodnim gasom Republike Srbije i država potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Agencija će pri razmatranju stava 1. tačka 2) ovog člana posebno uzeti u obzir odredbe:

- 1) međunarodnog prava i obaveza u vezi sa trećim zemljama, uključujući i sporazume zaključene sa jednom ili više trećih zemalja čiji potpisnik je i neka od ugovornih strana iz Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, koje proizlaze iz potvrđenih međunarodnih ugovora i odnose se na pitanja sigurnosti snabdevanja;
- 2) prava i obaveze Republike Srbije u vezi sa tom trećom zemljom koji proizlaze iz sporazuma zaključenih sa tom zemljom, kao i ugovori koje je Republika Srbija potpisala u postupku evropskih integracija;
- 3) druge konkretne činjenice i okolnosti u vezi sa konkretnim slučajem ili trećom zemljom.

Prilikom donošenja odluke o sertifikaciji Agencija uzima u obzir i mišljenje Ministarstva o uticaju na sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili država potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Ministarstvo može zatražiti od Agencije da donese konačnu odluku u skladu sa mišljenjem u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili država potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

U slučaju da konačna odluka nije u skladu sa mišljenjem Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija je dužna da objavi i obrazloženje za donošenje takve odluke na način propisan članom 28. ovog zakona.

Agencija ima pravo da odbije zahtev za sertifikaciju u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili država potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

Odgovornosti i dužnosti operatora transportnog sistema

Član 34

Operator transportnog sistema odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad transportnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad transportnog sistema prirodnog gasa;
- 3) upravljanje transportnim sistemom, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke prirodnog gasa;
- 4) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost transportnog sistema da ispuni racionalne zahteve za transportom prirodnog gasa;
- 5) koordiniran rad transportnog sistema sa drugim transportnim, odnosno distributivnim sistemima i skladištem prirodnog gasa;
- 6) balansiranje sistema, ako je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa;
- 7) nediskriminatorni pristup transportnom sistemu;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja prirodnog gasa na mestima primopredaje u i iz transportnog sistema.

Operator transportnog sistema koji ima najveći broj izlaza sa transportnog sistema odgovoran je za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Vlada će na predlog Ministarstva odrediti operatora transportnog sistema iz stava 2. ovog člana.

Član 35

Operator transportnog sistema dužan je da:

- 1) održava i razvija transportni sistem;
- 2) donese i primenjuje pravila o radu transportnog sistema;
- 3) svake godine donese plan razvoja transportnog sistema za period od najmanje deset godina i uskladi ga sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata skladišta, proizvođača i kupaca;
- 4) svake godine donese plan investicija u transportni sistem za period od tri godine;
- 5) donese Program za obezbeđivanje nediskriminatornog ponašanja, odredi lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa, uslove mandata ili zapošljavanja ovog lica i sačini godišnji izveštaj;
- 6) nabavlja prirodni gas za potrebe obezbeđivanja sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 7) kupuje i prodaje prirodni gas za potrebe balansiranja sistema, odnosno uravnoteženja količine prirodnog gasa koju je, za potrebe korisnika, preuzeo u transportni sistem u tački ulaza i isporučio sa transporta u tački izlaza, na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 8) koristi lajnpak za potrebe balansiranja sistema, obezbeđivanja sigurnog rada sistema i za nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu;
- 9) balansira sistem na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 10) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja transportnog sistema i drugih kapaciteta koji su u funkciji transportnog sistema;
- 11) donosi odluku o ceni za pristup transportnom sistemu u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika i propisom iz člana 42. tačka 5) ovog zakona;
- 12) određuje cenu prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;
- 13) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika transportnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;
- 14) korisnicima transportnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 15) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;

- 16) prikuplja i objavljuje podatke i informacije neophodne za ispunjavanje propisanih obaveza po pitanju transparentnosti i praćenju tržišta prirodnog gasa u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika, ovim zakonom i podzakonskim aktima donetim na osnovu ovog zakona i pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa;
- 17) krajnjem kupcu ili njegovom snabdevaču, na zahtev krajnjeg kupca, dostavi podatke o potrošnji prirodnog gasa u objektima tog kupca na obrascu i po postupku u skladu sa aktom Agencije kojim je propisan postupak ostvarivanja prava na pristup podacima o sopstvenoj potrošnji kupca prirodnog gasa;
- 18) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima o tehničkim i komercijalnim pokazateljima i regulisanju kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom;
- 19) utvrdi tehničko-tehnološke uslove za povezivanje objekata, uređaja i postrojenja u jedinstven sistem;
- 20) prati sigurnost isporuke i snabdevanja i Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 21) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;
- 22) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;
- 23) sarađuje sa operatorima drugih sistema i drugim relevantnim zainteresovanim stranama, u cilju uspostavljanja regionalnog tržišta prirodnog gasa i liberalizacije tržišta;
- 24) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju neophodne za njen rad, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva, u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 25) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema;
- 26) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i stepenu otvorenosti tržišta;
- 27) dostavi podatke potrebne za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa operatoru transportnog sistema iz člana 34. stav 2. ovog zakona;
- 28) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 146. ovog zakona;
- 29) postupa u skladu sa dužnostima propisanim ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, kao i zakonom kojim se uređuju energetska efikasnost i racionalna upotreba energije;
- 30) uređuje druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa čiji je osnivač Republika Srbija dužan je i da:

- 1) na osnovu opštih godišnjih ciljeva u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika definiše i razradi posebne ciljeve sa ključnim pokazateljima učinka i identifikuje rizike za ostvarenje tih ciljeva;
- 2) dostavi Republičkoj komisiji radi davanja saglasnosti srednjoročni i godišnji plan poslovanja u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika.

Dužnosti iz stava 1. tač. 6), 7), 8) i 11) ovog člana ima samo operator transportnog sistema koji je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Član 36

Operator transportnog sistema ne može da kupuje i prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja potrebnih količina prirodnog gasa za prvo punjenje sistema, sopstvenu potrošnju prirodnog gasa, balansiranje sistema i nadoknadu gubitaka u transportnom sistemu.

Razvoj transportnog sistema i ovlašćenje za donošenje investicionih odluka

Član 37

Operator transportnog sistema dužan je da svake godine podnese Agenciji na saglasnost desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema u skladu sa Strategijom razvoja energetike Republike Srbije i Programom ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije, koji su uređeni zakonom kojim se uređuje energetika, baziran na prognoziranim potrebama za prirodnim gasom i konsultacijama sa svim zainteresovanim stranama.

Pri izradi desetogodišnjeg plana razvoja operator transportnog sistema uzima u obzir planiranu proizvodnju, potrošnju i razmenu prirodnog gasa sa drugim zemljama.

Plan iz stava 1. ovog člana mora biti usaglašen sa planom razvoja povezanih transportnih sistema, proizvodnje prirodnog gasa, skladišta i distributivnih sistema.

Desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema sadrži efikasne mere radi obezbeđenja stabilnosti sistema i sigurnosti snabdevanja.

Plan iz stava 1. ovog člana sa trogodišnjim planom investicija treba da:

- 1) ukaže na potrebe za izgradnjom i rekonstrukcijom najvažnije infrastrukture transportnog sistema koju treba izgraditi ili rekonstruisati u narednih deset godina;
- 2) sadrži sve investicije za koje je doneta odluka o realizaciji i koje su u toku, kao i investicije koje će se realizovati u periodu od naredne tri godine;
- 3) odredi rokove za realizaciju svih investicionih projekata;
- 4) sadrži efikasne mere kojima se ostvaruje adekvatnost sistema i sigurnost snabdevanja.

Član 38

Agencija je dužna da organizuje konsultacije o planu iz člana 37. stav 1. ovog zakona sa postojećim i potencijalnim korisnicima sistema, na nepristrasan i transparentan način, o čemu mora objaviti rezultat, a posebno moguće potrebe za investicijama.

Agencija može da zahteva od potencijalnih korisnika koji učestvuju u konsultacijama da obrazlože da su potencijalni korisnici.

Agencija je dužna da proverava da li desetogodišnji plan razvoja transportnog sistema obuhvata sve potrebe za ulaganjem koje su utvrđene u postupku konsultacija.

Agencija može od operatora sistema zahtevati da izmeni i dopuni desetogodišnji plan razvoja.

Agencija je dužna da nakon davanja saglasnosti na plan iz člana 37. stav 1. ovog zakona na svojoj internet stranici objavi rezultate konsultacija i eventualne izmene desetogodišnjeg plana razvoja.

Agencija prati i ocenjuje realizaciju desetogodišnjeg plana razvoja transportnog sistema.

Član 39

U slučaju da operator transportnog sistema ne realizuje investiciju koju je trebalo da realizuje u roku od tri godine u skladu sa planom iz člana 37. ovog zakona, osim ako su u pitanju razlozi van njegove kontrole, Agencija će preduzeti jednu od sledećih mera da bi osigurala realizaciju planiranih investicija ako su te investicije još uvek neophodne na osnovu najnovijeg desetogodišnjeg plana razvoja:

- 1) da zatraži od operatora transportnog sistema realizaciju predmetne investicije;
- 2) da organizuje tendersku proceduru za izbor najpovoljnijeg investitora zainteresovanog za predmetnu investiciju;
- 3) da obaveže operatora transportnog sistema da prihvati povećanje kapitala radi finansiranja neophodne investicije i da dozvoli nezavisnom investitoru da učestvuje u tom kapitalu.

Napredni merni sistemi

Član 40

Operator transportnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta i koristi za pojedinačne kategorije krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, operator transportnog sistema će izraditi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator transportnog sistema će planom razvoja sistema obuhvatiti uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Planom implementacije iz stava 2. ovog člana, operator transportnog sistema će obuhvatiti sva mesta primopredaje sa transportnog sistema.

Pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa

Član 41

Pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja transportnog sistema;
- 2) tehnički uslovi za priključenje na transportni sistem;
- 3) uslovi za pouzdan i siguran rad transportnog sistema;
- 4) održavanje objekata;
- 5) merenje i zahtevi u pogledu merne opreme;
- 6) pristup transportnom sistemu;
- 7) instrumenti obezbeđenja plaćanja i kriterijumi za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži, način obračuna i plaćanje;
- 8) raspodela kapaciteta na principu nediskriminacije i transparentnosti;
- 9) sekundarna trgovina kapacitetima;
- 10) postupci upravljanja zagušenjima;
- 11) razmena informacija o proceni dnevnih preuzimanja korisnika sistema i drugih podataka;
- 12) raspodela isporučenih dnevnih količina prirodnog gasa po korisnicima i izveštavanje korisnika sistema;
- 13) virtuelna tačka u sistemu u kojoj korisnici mogu promeniti prava vlasništva na prirodnom gasu i obaveštavanje o trgovini prirodnim gasom;
- 14) nominacije, renominacije, uparivanje;
- 15) način razmene i usaglašavanja podataka, informacija i uslova rada sa drugim operatorima sistema;
- 16) balansiranje sistema, obračun i plaćanje naknade za neutralnost balansiranja;
- 17) uslovi za utvrđivanje unutar dnevnih obaveza;
- 18) ograničenje i prekid kapaciteta;
- 19) upravljanje u slučaju poremećaja u sistemu;
- 20) objavljivanje podataka i tehničkih informacija;
- 21) razmena obaveštenja između operatora transportnog sistema i korisnika sistema;
- 22) vrsta i način dostavljanja podataka koje učesnici na tržištu dostavljaju operatoru sistema;
- 23) prava i obaveze korisnika i operatora transportnog sistema;
- 24) procedura rešavanja sporova iz ugovora o transportu;
- 25) model ugovora o transportu i druga pitanja neophodna za rad transportnog sistema i funkcionisanje i administriranje tržišta.

Odredbe stava 1. tač. 13) i 16) ovog člana primenjuju se samo na operatora transportnog sistema koji je odgovoran za uređivanje i administriranje tržišta prirodnog gasa.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se na internet stranici operatora transportnog sistema prirodnog gasa i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti na pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Mrežna pravila

Član 42

Vlada, na predlog Ministarstva, uređuje mrežna pravila koja se odnose na pristup mreži za transport prirodnog gasa na nacionalnom, regionalnom i evropskom tržištu prirodnog gasa, u vezi sa:

- 1) proračunom i raspodelom kapaciteta za transport prirodnog gasa;

- 2) postupcima za upravljanje zagušenjima i objavljivanju podataka i tehničkih informacija za pristup sistemu za transport prirodnog gasa;
- 3) međusobnom saradnjom operatora transportnih sistema i pravilima za razmenu podataka za rad međusobno povezanih sistema za transport gasa;
- 4) balansiranjem transportnog sistema za prirodni gas;
- 5) pravilima u vezi sa harmonizovanim tarifama za transport gasa.

Član 43

Propisom iz člana 42. tačka 1) ovog zakona uređuju se mrežna pravila u vezi sa proračunom i raspodelom kapaciteta, uspostavljanje mehanizama za raspodelu postojećih i dodatnih kapaciteta, način saradnje susednih operatora transportnih sistema u cilju raspodele i ugovaranja transportnih kapaciteta uzimajući u obzir opšta komercijalna i tehnička pravila raspodele kapaciteta, standardne mehanizme za raspodelu kapaciteta koja obuhvata postupak aukcija na tačkama interkonekcije i standardne kapacitetne proizvode koje se na tim aukcijama nude i raspodeljuju, alternativni mehanizam raspodele dodatnih kapaciteta i druga pitanja od značaja za proračun i raspodelu kapaciteta za transport prirodnog gasa.

Propisom iz člana 42. tačka 2) ovog zakona uređuju se mrežna pravila u vezi sa postupcima za upravljanje zagušenjima i objavljivanje podataka i tehničkih informacija za pristup sistemu za transport prirodnog gasa, postupci za upravljanje zagušenjima, informacije i rokovi u kojima se one objavljuju radi pružanja usluga u vezi sa pristupom sistemu za transport prirodnog gasa.

Propisom iz člana 42. tačka 3) ovog zakona uređuju se mrežna pravila u vezi sa međusobnom saradnjom operatora transportnih sistema i pravilima za razmenu podataka za rad međusobno povezanih sistema za transport gasa.

Propisom iz člana 42. tačka 4) ovog zakona uređuju se mrežna pravila u vezi sa balansiranjem sistema (balansna pravila), uključujući pravila o procedurama za nominovanje, naknadama za debalans, procesima izmirenja u vezi sa dnevnim naknadama za debalans i operativnom balansiranjem između operatora sistema za transport prirodnog gasa.

Propisom iz člana 42. tačka 5) ovog zakona uređuju se mrežna pravila za primenu metodologije za utvrđivanje referentne cene, zahtevi za sprovođenje javnih konsultacija i objavljivanje informacija u vezi sa metodologijom za određivanje referentne cene (cene pristupa transportnom sistemu za neprekidni godišnji kapacitet) i pravila za obračun rezervnih cena za standardne kapacitetne proizvode.

Član 44

Propisi iz člana 42. ovog zakona primenjuju se na svim tačkama interkonekcije koje su interkonektori koji povezuju sistem za transport prirodnog gasa u Republici Srbiji sa transportnim sistemom susedne potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice i transportnim sistemom države članice.

Član 45

Agencija je ovlašćena da:

- 1) u skladu sa propisom iz člana 42. tačka 1) ovog zakona:

- (1) odlučuje o preduzimanju primerenih mera kojima se ograničava pravo određenog korisnika sistema da unapred zahteva kapacitet na tačkama interkonekcije unutar Republike Srbije, kao i da u cilju sprečavanja zatvaranja nizgasnog tržišta zahteva izdvajanje većeg procenta kapaciteta sa kraćim trajanjem radi njegove raspodele;
- (2) određuje nivo faktora za dati nivo ponude projekta dodatnog kapaciteta transportnog sistema i odlučuje o izdvajanju dela dodatnog kapaciteta od raspodele na tačkama interkonekcije ako oceni da je potrebno;
- (3) daje saglasnost na predlog projekta dodatnog kapaciteta i objavljuje usaglašenu odluku o predlogu projekta sa obrazloženjem na svojoj internet stranici;
- (4) daje saglasnost na primenu alternativnog mehanizma raspodele kapaciteta, na visinu naknade za pokrivanje stvarnih troškova sprovođenja postupka ispitivanja interesovanja tržišta, usaglašene mehanizme za preraspodelu prihoda od dodatnog kapaciteta kao i sporazume operatora transportnih sistema kojima se ugovara skraćanje minimalnog roka za najavu prekida;

- 2) u skladu sa propisom iz člana 42. tačka 2) ovog zakona donese akt o prestanku primene neprekidnog dan unapred "koristi ili izgubi" mehanizma na određenoj tački interkonekcije, o prestanku primene programa prekomerne ponude i povratnog otkupa zahteva, o primeni ograničenja u pogledu izmene nominacije i akt kojim obavezuje operatora transportnog sistema da u slučaju ugovornog zagušenja raspodeljuje celokupan ili deo dugoročnog neiskorišćenog kapaciteta korisnika sistema.

3) u skladu sa propisom iz člana 42. tačka 3) ovog zakona:

- (1) odlučuje o merama za uklanjanje ograničenja u prekograničnoj trgovini nastalih zbog odstupanja od propisanog kvaliteta prirodnog gasa;
- (2) daje saglasnost na sporazume operatora transportnog sistema o primeni mera za uklanjanje ograničenja prekogranične trgovine zbog razlika u kvalitetu prirodnog gasa ili razlika u postupcima odorizacije gasa, kao i na predloge operatora transportnog sistema za uklanjanje ograničenja u prekograničnoj trgovini;

4) u skladu sa propisom iz člana 42. tačka 4) ovog zakona:

- (1) određuje u zoni balansiranja stranu koja vrši procene dnevnih količina prirodnog gasa isporučenih na mestima isporuke bez dnevnog merenja;
- (2) odobrava primenu privremenih mera za balansiranje;
- (3) odobrava primenu balansnih usluga;
- (4) daje saglasnost operatoru transportnog sistema da trguje prirodnim gasom u susednoj zoni balansiranja.

Agencija može da donosi i druge odluke, saglasnosti i odobrenja na koja je ovlašćena propisima iz člana 42. tač. 1)-4) ovog zakona.

Kada operator transportnog sistema uredi u pravilima o radu transportnog sistema sprovođenje pojedinačnih zahteva utvrđenih u propisima iz člana 42. tač. 1)-4) ovog zakona za koje je propisana obaveza pribavljanja odobrenja, saglasnosti ili drugog akta Agencije, Agencija o primeni tih zahteva odlučuje jednim aktom kojim daje saglasnost na pravila o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

Agencija može da zahteva od operatora transportnog sistema da izmeni pravila o radu transportnog sistema.

Član 46

Agencija u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika, ovim zakonom i propisom iz člana 42. tačka 5) ovog zakona:

- 1) donosi metodologiju za određivanje cene pristupa transportnom sistemu za prirodni gas;
- 2) daje saglasnost na cene pristupa transportnom sistemu za prirodni gas.

Ako više od jednog operatora transportnog sistema obavlja delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom na teritoriji Republike Srbije po regulisanim cenama u smislu zakona kojim se uređuje energetika, i ako je ovim operatorima u metodologiji iz stava 1. tačka 1) ovog člana određena obaveza njene zajedničke primene, Agencija:

- 1) donosi odluku o zajedničkim cenama pristupa transportnim sistemima za prirodni gas posmatranim kao celina, koju objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije", s tim da ovu odluku sa obrazloženjem objavljuje na svojoj internet stranici;
- 2) u cilju poravnanja izračunava iznos razlike prihoda ostvarenih primenom akta o zajedničkim cenama iz tačke 1) ovog stava i primenom metodologije za regulatorni period i određuje operatora transportnog sistema koji ima obavezu nadoknade razlike.

Agencija daje saglasnost na sporazume operatora transportnih sistema o raspodeli aukcijske premije od prodaje proizvoda spojenog kapaciteta.

Agencija donosi odluku da li se primenjuje obavezna minimalna premija i na kojim aukcijama se ona primenjuje.

Član 47

Agencija sprovodi i učestvuje u javnim konsultacijama, razmenjuje i pribavlja mišljenja susednih regulatornih tela i izveštava nadležne organe u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice kada je ovlašćena propisima iz člana 42. ovog zakona.

IV DISTRIBUCIJA PRIRODNOG GASA I UPRAVLJANJE DISTRIBUTIVNIM SISTEMOM

Član 48

Distributivni sistem prirodnog gasa čini mreža gasovoda maksimalnog radnog pritiska jednakog ili manjeg od 16 bar, uključujući i lajnpak.

Član 49

Delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom prirodnog gasa obavlja operator distributivnog sistema, sa pravima i obavezama u skladu sa ovim zakonom.

Operator distributivnog sistema posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Razdvajanje operatora distributivnog sistema

Član 50

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća mora biti nezavisan u smislu pravne forme, organizacije i odlučivanja od drugih delatnosti koje nisu povezane sa delatnošću distribucije.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema iz stava 1. ovog člana ne uključuje obavezu da se vlasništvo nad sredstvima distributivnog sistema odvoji od vertikalno integrisanog preduzeća.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema osigurava se na sledeći način:

- 1) lica koja su odgovorna za upravljanje operatorom distributivnog sistema ne mogu učestvovati u organima upravljanja vertikalno integrisanog preduzeća koji su direktno ili indirektno odgovorni za delatnost proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) preduzimanjem mera koje obezbeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje operatorom distributivnog sistema uzeti u obzir na način kojim se obezbeđuje njihova nezavisnost u radu;
- 3) operator distributivnog sistema donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća, po pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj sistema;
- 4) operator distributivnog sistema samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređenju distributivne mreže ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana;
- 5) operator distributivnog sistema mora da raspolaže zaposlenima, finansijskim, materijalnim i tehničkim sredstvima neophodnim za ispunjavanje dužnosti propisanih ovim zakonom.

Nezavisnost operatora distributivnog sistema ne utiče na pravo vertikalno integrisanog preduzeća da operatoru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice njegove zaduženosti.

Vertikalno integrisano preduzeće ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj sistema operatora distributivnog sistema.

Operator distributivnog sistema dužan je da donese Program nediskriminatornog ponašanja koji sadrži mere u cilju sprečavanja diskriminatornog ponašanja, način praćenja njegovog poštovanja i obaveze zaposlenih za postizanje postavljenih ciljeva u skladu sa članom 7. ovog zakona.

Lice odgovorno za praćenje Programa nediskriminatornog ponašanja operatora distributivnog sistema je potpuno nezavisno i ima pristup svim potrebnim informacijama kojima raspolaže operator distributivnog sistema.

Član 51

Aktivnosti operatora distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća prati Agencija, radi sprečavanja da se korišćenjem položaja u vertikalno integrisanom preduzeću naruši tržišna konkurencija.

Operator distributivnog sistema koji je deo vertikalno integrisanog preduzeća u svojim komunikacijama i svojim poslovnim imenom mora napraviti razliku u pogledu svog identiteta u odnosu na energetske subjekt koji se bavi snabdevanjem prirodnim gasom u istom vertikalno integrisanom preduzeću.

Unutar vertikalno integrisanog preduzeća nije dozvoljeno međusobno subvencionisanje subjekata koji se bave različitim energetskim i neenergetskim delatnostima, radi omogućavanja konkurencije i izbegavanja diskriminacije korisnika ili grupa korisnika sistema.

Član 52

Odredbe čl. 50. i 51. ovog zakona ne primenjuju se na operatora distributivnog sistema na čiji sistem je priključeno manje od 100.000 krajnjih kupaca.

Odgovornosti i dužnosti operatora distributivnog sistema

Član 53

Operator distributivnog sistema odgovoran je za:

- 1) siguran i pouzdan rad distributivnog sistema i kvalitet isporuke prirodnog gasa;
- 2) bezbedan rad distributivnog sistema prirodnog gasa;
- 3) razvoj kojim se obezbeđuje dugoročna sposobnost distributivnog sistema da ispuni potrebe za distribucijom prirodnog gasa na ekonomski opravdan način;
- 4) izgradnju priključka na distributivni sistem;
- 5) davanje informacija energetskim subjektima i korisnicima distributivnog sistema koje su potrebne za efikasan pristup distributivnom sistemu, na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 6) nediskriminatorni pristup distributivnom sistemu;
- 7) upravljanje distributivnim sistemom, na način koji obezbeđuje sigurnost isporuke prirodnog gasa;
- 8) ispravnost i pouzdanost merenja isporučenog prirodnog gasa.

Član 54

Operator distributivnog sistema dužan je da:

- 1) održava i razvija distributivni sistem;
- 2) donese i primenjuje pravila o radu distributivnog sistema;
- 3) svake godine donese plan razvoja distributivnog sistema za period od najmanje pet godina usklađen sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje;
- 4) svake godine donese plan investicija u distributivni sistem za period od tri godine;
- 5) donese Program nediskriminatornog ponašanja i sačini godišnji izveštaj iz člana 7. ovog zakona;
- 6) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštaj o sigurnosti snabdevanja;
- 7) donese odluku o ceni za pristup distributivnom sistemu u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 8) objavi cene priključenja u skladu sa metodologijom koju je donela Agencija u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 9) donosi plan za smanjenje gubitaka u sistemu ako su gubici iznad tehnički opravdanog nivoa;
- 10) nabavlja prirodni gas za nadoknadu gubitaka u distributivnoj mreži na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 11) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika distributivnog sistema, a naročito ne favorizuje sa njim povezane energetske subjekte;
- 12) vodi evidenciju podataka potrebnih za utvrđivanje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i dostavlja Agenciji izveštaj u skladu sa pravilima o praćenju tehničkih i komercijalnih pokazatelja i regulisanja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom koja je donela Agencija u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 13) korisnicima distributivnog sistema pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup sistemu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 14) svake godine, najkasnije do 31. januara, utvrdi listu kupaca koji ispunjavaju uslove za status malog kupca, na osnovu ostvarene potrošnje u prethodnoj kalendarskoj godini i o tome obavesti male kupce i javnog snabdevača;
- 15) održava ažurnu bazu podataka o krajnjim kupcima i njihovim snabdevačima za sva mesta isporuke sa svog sistema;
- 16) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 17) krajnjem kupcu ili njegovom snabdevaču, na zahtev krajnjeg kupca, dostavi podatke o potrošnji prirodnog gasa u objektima tog kupca na obrascu i po postupku u skladu sa aktom Agencije kojim je uređen postupak ostvarivanja prava na pristup podacima o sopstvenoj potrošnji kupca prirodnog gasa;
- 18) informacije o trgovini prirodnim gasom dobijene od trećih lica ne koristi u poslovima koji se odnose na pristup sistemu;

- 19) verifikuje i dostavlja podatke operatoru transportnog sistema i operatoru transportnog sistema iz člana 34. stav 2. ovog zakona neophodne za administriranje tržišta prirodnog gasa u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema;
- 20) preduzima propisane mere bezbednosti u toku korišćenja distributivnog sistema;
- 21) razmenjuje informacije neophodne za bezbedno i sigurno funkcionisanje sistema sa drugim operatorima sistema;
- 22) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju neophodne za njen rad, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva, u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 23) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i zaštitu životne sredine;
- 24) donese akt o cenama nestandardnih usluga, na koji saglasnost daje Agencija i koji se objavljuje na internet stranici operatora sistema;
- 25) Agenciji dostavlja podatke o promeni snabdevača i stepenu otvorenosti tržišta;
- 26) u zavisnosti od stepena odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, plati naknadu krajnjem kupcu u skladu sa pravilima iz člana 146. ovog zakona;
- 27) svake godine donese plan preuzimanja mernih uređaja, odnosno merno-regulacionih stanica u objektima postojećih kupaca, odnosno proizvođača;
- 28) Agenciji dostavlja šestomesečni izveštaj o planiranim i preduzetim aktivnostima na realizaciji plana iz tačke 9) ovog stava;
- 29) postupa u skladu sa dužnostima propisanim zakonom kojim se uređuje korišćenje obnovljivih izvora energije, kao i zakonom kojim se uređuju energetska efikasnost i racionalna upotreba energije;
- 30) uređuje druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema i funkcionisanje tržišta.

Odredba stava 1. tačka 5) ovog člana primenjuje se samo na operatora distributivnog sistema na čiji sistem je priključeno više od 100.000 krajnjih kupaca.

Operator distributivnog sistema na čiji je sistem priključeno više od 100.000 krajnjih kupaca dostavlja Agenciji na saglasnost akte iz stava 1. tač. 3) i 4) ovog člana.

Član 55

Operator distributivnog sistema prirodnog gasa ne može da kupuje i da prodaje prirodni gas, osim za prvo punjenje sistema, za potrebe obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa i gubitaka u distributivnom sistemu.

Napredni merni sistemi

Član 56

Operator distributivnog sistema utvrđuje tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema u skladu sa propisom iz člana 140. ovog zakona i analizira tehničku i ekonomsku opravdanost uvođenja naprednih sistema merenja, efekte na razvoj tržišta i koristi za pojedinačne kategorije krajnjih kupaca prirodnog gasa.

Na osnovu analize iz stava 1. ovog člana, operator distributivnog sistema će izraditi plan implementacije ekonomski opravdanih oblika naprednih mernih sistema i dostaviti ga Agenciji radi pribavljanja mišljenja.

Operator distributivnog sistema će planom razvoja sistema obuhvatiti uvođenje naprednih mernih sistema u skladu sa planom implementacije, za period za koji se plan razvoja donosi.

Pravila o radu distributivnog sistema prirodnog gasa

Član 57

Pravilima o radu distributivnog sistema prirodnog gasa uređuju se:

- 1) način planiranja razvoja distributivnog sistema;
- 2) tehnički uslovi za priključenje na distributivni sistem;
- 3) pristup distributivnom sistemu;
- 4) instrumenti obezbeđenja plaćanja i kriterijumi za utvrđivanje iznosa i period za koji se traže;
- 5) merenje i zahtevi u pogledu merne opreme;

- 6) pritisak i kvalitet prirodnog gasa;
- 7) utvrđivanje i korekcija dnevnih količina prirodnog gasa po korisnicima;
- 8) način obračuna i plaćanje;
- 9) održavanje objekata;
- 10) postupci u slučaju poremećaja u radu distributivnog sistema;
- 11) vrsta i obim podataka koji se razmenjuju sa drugim energetskim subjektima i korisnicima sistema, procedure, način i dinamika razmene;
- 12) pravila o transparentnosti;
- 13) prava i obaveze korisnika i operatora distributivnog sistema;
- 14) model ugovora o pristupu distributivnom sistemu prirodnog gasa i druga pitanja neophodna za rad distributivnog sistema.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se na internet stranici operatora distributivnog sistema prirodnog gasa i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti na pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Priključenje na transportni i distributivni sistem prirodnog gasa

Član 58

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema je investitor izgradnje priključka zaključno sa mernim mestom i zaključuje ugovor o izgradnji priključka na transportni, odnosno distributivni sistem sa kupcem ili proizvođačem prirodnog gasa.

Član 59

Odobrenje za priključenje objekta izdaje se rešenjem u upravnom postupku na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje koji se podnosi operatoru transportnog, odnosno distributivnog sistema ili se vrši u postupku objedinjene procedure propisane zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Nadležni operator sistema je dužan da odluči po zahtevu za priključenje objekta kupca u roku od 15 dana od dana prijema pismenog zahteva, odnosno po zahtevu za priključenje objekta proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahteva.

Odobrenje za priključenje ozakonjenih objekata i objekata koji se grade ili postavljaju po drugim zakonima, izdaje se rešenjem u upravnom postupku na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje.

Odobrenje za priključenje objekta na zahtev kupca ili proizvođača prirodnog gasa, koji su već priključeni na transportni ili distributivni sistem izdaje se i u slučaju spajanja ili razdvajanja instalacija, odnosno mernih mesta, promene odobrenog kapaciteta ili promene tehničkih uslova priključenja objekta kupca ili proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa kao i ponovnog priključenja usled isključenja.

Ukoliko kupac prirodni gas osim drugih vidova potrošnje gas koristi i za komprimovanje, mora biti obezbeđeno posebno merno mesto za prirodni gas koji se komprimuje.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana može se podneti žalba Agenciji, u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Član 60

Odobrenje za priključenje objekta na transportni ili distributivni sistem sadrži naročito: mesto priključenja na sistem, način i tehničke uslove priključenja, maksimalni projektovani kapacitet mernog uređaja, odobreni kapacitet, mesto i način merenja prirodnog gasa, rok za priključenje i troškove priključenja.

Tehnički i drugi uslovi priključenja na transportni ili distributivni sistem utvrđuju se u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, tehničkim i drugim propisima i pravilima o radu sistema na koji se objekat priključuje.

Član 61

Troškovi priključenja obuhvataju i troškove nabavke mernih uređaja i merno regulacionih stanica i snosi ih podnosilac zahteva za priključenje.

Visinu troškova priključenja utvrđuje operator transportnog i distributivnog sistema, u skladu sa Metodologijom za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija.

Metodologijom iz stava 2. ovog člana utvrđuju se način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključenja, a u zavisnosti od mesta priključenja na sistem, maksimalnog projektovanog kapaciteta mernog uređaja odobrenog kapaciteta na mestu priključenja, potrebe za izvođenjem radova ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme ili drugih objektivnih kriterijuma.

Operator distributivnog sistema je dužan da akt o visini troškova priključenja na distributivni sistem sa pratećim dokazima i podacima dostavi Agenciji pre početka primene u skladu sa metodologijom.

Agencija će od operatora distributivnog sistema zahtevati izmenu akta o visini troškova priključenja, ako nije donet u skladu sa metodologijom.

Član 62

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da priključi objekat kupca na transportni, odnosno distributivni sistem u roku od osam dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena građevinska dozvola i da uređaji i instalacije objekta kupca ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da kupac dostavi operatoru sistema ugovor o snabdevanju prirodnim gasom;
- 4) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da priključi objekat proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa na transportni, odnosno distributivni sistem u roku od osam dana od dana ispunjenja sledećih uslova:

- 1) uslova iz odobrenja za priključenje;
- 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola i da uređaji i instalacije objekta proizvođača ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove;
- 3) da je za mesto primopredaje uređena balansna odgovornost i pristup sistemu.

Priključenjem objekta iz st. 1. i 2. ovog člana priključak postaje deo sistema na koji je priključen.

Vlada uređuje uslove i način dokazivanja ispunjenosti uslova iz st. 1. i 2. ovog člana.

Ako operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ne priključi objekat kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa na transportni, odnosno distributivni sistem u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, nadležni inspektor, na zahtev kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa proverava, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, ispunjenost uslova za priključenje iz st. 1. i 2. ovog člana i ako utvrdi da su ispunjeni uslovi naložiće operatoru sistema da u roku od dva radna dana izvrši priključenje objekta.

Član 63

Povezivanje energetske objekata za distribuciju prirodnog gasa sa transportnim ili drugim distributivnim sistemom, skladišta za prirodni gas sa transportnim sistemom za prirodni gas, kao i transportnih sistema međusobno, vrši se na osnovu ugovora.

Ugovor iz stava 1. ovog člana zaključuje se u pismenoj formi i sadrži, pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi i sledeće elemente:

- 1) tehničke uslove za povezivanje sistema i mesto povezivanja;
- 2) način merenja isporučenog prirodnog gasa;
- 3) stvarne troškove povezivanja sistema;
- 4) rok za povezivanje sistema.

Član 64

Mesto predaje prirodnog gasa kupcu, odnosno mesto preuzimanja prirodnog gasa od proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa je mesto na kome se graniče instalacije objekta kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa i transportnog i distributivnog sistema.

Vlada bliže uređuje mesto razgraničenja odgovornosti između energetskeg subjekta i kupca, odnosno proizvođača prirodnog gasa, odnosno biogasa i mesto merenja prirodnog gasa.

Član 65

U slučaju potrebe za priključenjem objekata privremenog karaktera, gradilišta, objekata na vodi i sličnih objekata, kao i objekata za koje je odobren probni rad u skladu sa posebnim zakonom može se izdati odobrenje za privremeno priključenje objekta.

Izdavanje odobrenja za privremeno priključenje i isporuku prirodnog gasa vrši se pod uslovima, na način i po postupku propisanom za izdavanje odobrenja za priključenje objekata.

Član 66

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas i distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas dužni su da Ministarstvu dostavljaju:

- 1) podatke o transportnoj, odnosno distributivnoj mreži, broju priključaka, planiranim i realizovanim investicijama;
- 2) podatke o ceni za pristup transportnom sistemu, odnosno distributivnom sistemu, ceni nestandardnih usluga, ceni priključenja, odnosno ceni prirodnog gasa za potrebe balansiranja sistema;
- 3) druge podatke.

Ministar bliže propisuje rokove, sadržinu i način dostavljanja podataka iz stava 1. ovog člana.

V SKLADIŠTENJE I UPRAVLJANJE SKLADIŠTEM PRIRODNOG GASA

Član 67

Delatnost skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa obavlja operator skladišta.

Operator skladišta prirodnog gasa posluje u skladu sa principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti, poštujući uslove iz zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona.

Član 68

Operator skladišta mora biti samostalno pravno lice i nezavisan je od obavljanja delatnosti proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom.

Nezavisnost operatora skladišta osigurava se na sledeći način:

- 1) lica koja su odgovorna za upravljanje skladištem prirodnog gasa ne mogu učestvovati u organima upravljanja vertikalno integrisanog preduzeća koji su direktno ili indirektno odgovorni za delatnost proizvodnje, transporta ili snabdevanja prirodnim gasom;
- 2) preduzimanjem mera koje obezbeđuju da su profesionalni interesi lica odgovornih za upravljanje skladištem prirodnog gasa uzeti u obzir na način kojim se obezbeđuje njihova nezavisnost u radu;
- 3) operator skladišta donosi odluke, nezavisno od vertikalno integrisanog preduzeća, po pitanju sredstava potrebnih za pogon, održavanje i razvoj sistema;
- 4) operator skladišta samostalno donosi odluke o tekućem poslovanju, odnosno odluke o izgradnji ili unapređenju skladišta prirodnog gasa ako su u okvirima odobrenog finansijskog plana;
- 5) operator skladišta mora da raspolaže zaposlenima, finansijskim, materijalnim i tehničkim sredstvima neophodnim za ispunjavanje dužnosti propisanih ovim zakonom.

Nezavisnost operatora skladišta ne utiče na pravo matičnog vertikalno integrisanog preduzeća da operatoru odobrava godišnji finansijski plan i postavlja granice njegove zaduženosti.

Vertikalno integrisano preduzeće ne može uticati na rad i poslovanje, niti uticati na odluke koje se odnose na izgradnju ili razvoj sistema operatora skladišta.

Odgovornosti i dužnosti operatora skladišta

Član 69

Operator skladišta je odgovoran za:

- 1) sigurnost i pouzdanost utiskivanja i istiskivanja prirodnog gasa;

- 2) bezbedan rad skladišta;
- 3) nediskriminatoran pristup skladištu;
- 4) upravljanje skladištem.

Član 70

Operator skladišta dužan je da:

- 1) održava i razvija skladište;
- 2) preduzima propisane mere bezbednosti;
- 3) donese i primenjuje pravila o radu skladišta;
- 4) svake pete godine donese plan razvoja skladišta za period od najmanje deset godina i uskladi ga sa planom razvoja povezanih sistema i sa zahtevima za priključenje objekata skladišta, proizvođača i kupaca;
- 5) svake godine donese plan investicija za period od najmanje tri godine;
- 6) donese Program nediskriminatornog ponašanja, odredi lice odgovorno za nadzor nad sprovođenjem ovog programa i sačini godišnji izveštaj iz člana 7. ovog zakona;
- 7) Ministarstvu dostavlja podatke za izveštavanje u skladu sa članom 144. ovog zakona;
- 8) objavljuje podatke o raspoloživim kapacitetima;
- 9) kupuje prirodni gas za sopstvenu potrošnju i nadoknadu gubitaka na principima minimalnih troškova, transparentnosti i nediskriminacije;
- 10) donosi odluku o ceni za pristup skladištu u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 11) ne pravi diskriminaciju između korisnika ili grupa korisnika skladišta, a naročito ne daje prioritet sa njim povezanim energetskim subjektima;
- 12) korisnicima skladišta pruža informacije, kako bi ostvarili efikasan pristup skladištu na principima transparentnosti i nediskriminacije;
- 13) usaglašava rad i razmenjuje podatke sa operatorom transportnog sistema neophodne za bezbedan i siguran rad skladišta;
- 14) Agenciji dostavlja podatke i dokumentaciju neophodne za njen rad, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva, u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika;
- 15) obezbedi operatoru transportnog sistema podatke značajne za rad tržišta prirodnog gasa;
- 16) obezbedi poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih tokom obavljanja delatnosti i da informacije koje mogu obezbediti prednost na tržištu objavljuje na nediskriminatoran način;
- 17) preduzima mere za povećanje energetske efikasnosti i za zaštitu životne sredine;
- 18) uređuje druga pitanja neophodna za rad skladišta.

Operator skladišta ili Agencija može inicirati donošenje plana razvoja iz stava 1. tačka 4) ovog člana i u kraćem vremenskom periodu.

Član 71

Energetski subjekt koji obavlja delatnost skladištenja prirodnog gasa dužan je da podnese Agenciji na saglasnost plan razvoja i plan investicija u skladu sa Strategijom razvoja energetike Republike Srbije i Programom ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije, koji su uređeni zakonom kojim se uređuje energetika, kao i drugim strateškim aktima kojima se utvrđuje razvoj energetske infrastrukture.

Desetogodišnji plan razvoja i trogodišnji plan investicija skladišta prirodnog gasa sadrže efikasne mere radi obezbeđenja stabilnosti sistema i sigurnosti snabdevanja.

Planovi iz stava 1. ovog člana treba da:

- 1) ukažu na potrebe za izgradnjom i rekonstrukcijom najvažnije infrastrukture skladišta prirodnog gasa koju treba izgraditi ili rekonstruisati u narednih deset godina;
- 2) sadrže sve investicije za koje je doneta odluka o realizaciji i koje su u toku, kao i investicije koje će se tek realizovati;

3) odrede rokove za realizaciju svih investicionih projekata.

Energetski subjekti koji obavljaju delatnost skladištenja prirodnog gasa dužni su da u planu investicija utvrde dinamiku izgradnje novih i rekonstrukciju postojećih skladišnih kapaciteta, izvore sredstava kao i druge uslove za razvoj skladišta.

Plan razvoja skladišta prirodnog gasa donosi se svake pete godine za period od deset godina.

Ukoliko tokom perioda važenja plana iz stava 5. ovog člana dođe do izmena koje bitno utiču na strukturu i/ili obim razvoja skladišta, energetski subjekt je dužan da izmenjeni plan dostavi Agenciji na saglasnost i pre isteka roka iz stava 5. ovog člana.

Pravila o radu skladišta prirodnog gasa

Član 72

Pravilima o radu skladišta prirodnog gasa uređuju se:

- 1) uslovi za siguran, pouzdan i bezbedan rad skladišta;
- 2) korišćenje i održavanje objekata;
- 3) planiranje rada skladišta;
- 4) upravljanje skladištem i regulacija protoka i pritiska pri utiskivanju i istiskivanju prirodnog gasa na način koji obezbeđuje siguran i pouzdan rad u oba ciklusa, u slučaju poremećaja i havarija;
- 5) vrste usluga operatora skladišta;
- 6) uslovi i procedure za pristup skladištu i raspodelu kapaciteta;
- 7) instrument obezbeđenja plaćanja i kriterijumi za utvrđivanje iznosa i perioda za koji se traži taj instrument;
- 8) utvrđivanje raspoloživog kapaciteta skladišta za utiskivanje, radnu zapreminu skladišta i istiskivanje gasa;
- 9) način i dinamika objavljivanja sumarnih podataka o utisnutim i istisnutim količinama prirodnog gasa i iskorišćenosti skladišnog kapaciteta;
- 10) druga pitanja neophodna za rad skladišta i funkcionisanje tržišta.

Pravila iz stava 1. ovog člana objavljuju se na internet stranici operatora skladišta i Agencije.

Agencija objavljuje odluku o davanju saglasnosti na pravila iz stava 1. ovog člana u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Član 73

Operator skladišta ne može da kupuje i da prodaje prirodni gas osim u slučaju obezbeđivanja sopstvene potrošnje prirodnog gasa i nadoknade gubitaka u skladištu prirodnog gasa.

Sertifikacija i određivanje operatora skladišta gasa

Član 74

Pre nego što pravno lice dobije licencu i bude određeno za operatora skladišta prirodnog gasa, mora biti sertifikovano u skladu sa ovim zakonom.

Postupak sertifikacije pokreće se na:

- 1) zahtev pravnog lica koje još nije sertifikovano kao operator skladišta;
- 2) zahtev Agencije ako pravno lice iz tačke 1) ovog stava ne podnese zahtev za sertifikaciju ili
- 3) obrazložen zahtev Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i na operatore skladišta koje kontrolišu operatori transportnog sistema koji su već sertifikovani u skladu sa uslovima utvrđenim u čl. 10-25. ovog zakona.

Član 75

Postupak sertifikacije sprovodi Agencija i donosi odluku o sertifikaciji operatora skladišta u skladu sa ovim zakonom i propisom iz stava 2. ovog člana.

Ministar bliže propisuje: postupak sertifikacije, sadržinu zahteva za sertifikaciju, sadržinu odluke o sertifikaciji i dokumente koji se prilažu uz zahtev, a naročito:

- 1) podatke o podnosiocu zahteva uključujući podatke o osnovnom kapitalu, spisku suvlasnika, godišnji finansijski izveštaji sa izveštajima revizora, akt o osnivanju, odnosno statut;
- 2) dokaze o vlasničkim ili drugim pravima na skladištu;
- 3) podatke o kontroli nad operatorom skladišta, organima i licima koja direktno ili indirektno vrše kontrolu nad operatorom skladišta, kao i podatke o kontroli nad vlasnikom skladišta prirodnog gasa, organima i licima koja direktno ili indirektno vrše kontrolu nad vlasnikom skladišta prirodnog gasa;
- 4) druge dokumente i podatke neophodne za sprovođenje postupka sertifikacije.

Član 76

Agencija je dužna da donese preliminarnu odluku o sertifikaciji operatora skladišta u roku od četiri meseca od dana podnošenja zahteva iz člana 75. stav 2. tač. 1) i 3) ovog zakona.

U slučaju da Agencija u roku iz stava 1. ovog člana ne donese odluku iz stava 1. ovog člana, smatra se da je sertifikacija odobrena.

Prilikom donošenja odluke o sertifikaciji Agencija uzima u obzir i mišljenje Ministarstva o rizicima na sigurnost snabdevanja energijom i energentima Republike Srbije ili potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, kao i ublažavanje takvih rizika, a koji proističu najmanje iz:

- 1) vlasništva, snabdevanja ili drugih trgovinskih odnosa koji bi mogli negativno uticati na podsticaje i sposobnost operatora skladišta da napuni podzemno skladište gasa;
- 2) prava i obaveza Energetske zajednice u pogledu treće zemlje koji proizlaze iz međunarodnog prava, uključujući svaki sporazum zaključen sa jednom ili više trećih zemalja, u kome je Energetska zajednica strana, a koji se bavi pitanjima sigurnosti snabdevanja energijom;
- 3) prava i obaveze Republike Srbije prema trećoj zemlji koji proizlaze iz sporazuma koje je Republika Srbija zaključila sa trećom zemljom, ukoliko su ti sporazumi u skladu sa pravom Energetske zajednice; ili
- 4) sve druge konkretne činjenice i okolnosti o slučaju i trećoj zemlji.

U roku od 30 dana od dana prijema zahteva Agencije Ministarstvo daje mišljenje iz stava 3. ovog člana.

Član 77

Agencija će odbiti sertifikaciju operatora skladišta, u slučaju da lice koje direktno ili indirektno kontroliše operatora skladišta ili ostvaruje neko pravo nad njim utvrđeno u članu 12. stav 2. ovog zakona može ugroziti sigurnost snabdevanja energijom Republike Srbije i regiona.

Agencija će pri razmatranju u skladu sa stavom 1. ovog člana posebno uzeti u obzir da li lice koje direktno ili indirektno kontroliše operatora skladišta ili ostvaruje neko pravo nad njim utvrđeno u članu 2. tačka 23) i članu 12. stav 2. ovog zakona može ugroziti sigurnost snabdevanja energijom i energentima ili suštinske sigurnosne interese Energetske zajednice ili bilo koje potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Ministarstvo može tražiti od Agencije da donese konačnu odluku u skladu sa mišljenjem iz člana 76. stav 3. ovog zakona u slučaju da izdavanje sertifikata ugrožava sigurnost snabdevanja Republike Srbije ili potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice ili predstavlja opasnost po bezbednost Republike Srbije.

Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana, Agencija može dodeliti sertifikat pod uslovom da se obezbedi dovoljno ublažavanje rizika koji bi mogli negativno uticati na punjenje podzemnog skladišta gasa, pod uslovom da se izvodljivost uslova može u potpunosti obezbediti delotvornim sprovođenjem i praćenjem. Takvi uslovi mogu naročito uključivati zahtev da vlasnik skladišta ili operator skladišta prenesu upravljanje skladištem.

Ako Agencija zaključi da se rizici u snabdevanju gasom ne mogu ublažiti uslovima u skladu sa stavom 5. ovog člana, uključujući i zahtevanjem da vlasnik skladišta ili operator skladišta prenesu upravljanje skladištem, i zbog toga odbije sertifikaciju, o tome obaveštava Ministarstvo.

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi odluku kojom:

- 1) zahteva od vlasnika skladišta ili operatora skladišta ili bilo kog lica koje bi moglo ugroziti sigurnost snabdevanja energijom i energentima ili suštinske sigurnosne interese Energetske zajednice ili potpisnice Ugovora o osnivanju Energetske zajednice, da otuđi udeo u vlasništvu ili prava koje imaju u vlasništvu skladišta ili vlasništvu operatora skladišta i određuje rok za takvo otuđivanje;

2) po potrebi nalaže privremene mere kako bi se obezbedilo da takvo lice ne može imati kontrolu ili pravo nad tim vlasnikom skladišta ili operatorom skladišta do otuđenja udela u vlasništvu ili prava;

3) predviđa odgovarajuće mere kompenzacije u slučaju iz tač. 1. i 2. ovog stava, u skladu sa važećim propisima.

Član 78

Preliminarnu odluku o sertifikaciji operatora skladišta sa pratećom dokumentacijom Agencija je dužna da bez odlaganja dostavi Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, radi davanja mišljenja.

Ako u roku od 25 dana od dana dostavljanja preliminarne odluke o sertifikaciji Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice ne dostavi mišljenje smatra se da je saglasan sa odlukom Agencije.

U roku od 25 dana od dana prijema mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija će doneti konačnu odluku o sertifikaciji operatora skladišta, uzimajući u obzir to mišljenje.

Konačna odluka Agencije i mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice objavljuju se zajedno u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na internet stranicama operatora skladišta i Agencije.

U slučaju kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija će zajedno sa odlukom i mišljenjem iz stava 3. ovog člana objaviti i obrazloženje za takvu odluku.

Član 79

Pre puštanja u rad novoizgrađenog podzemnog skladišta prirodnog gasa, vrši se sertifikacija operatora skladišta u skladu sa odredbama čl. 74-78. ovog zakona. Operator skladišta obaveštava Agenciju o svojoj nameri da stavi podzemno skladište prirodnog gasa u funkciju.

Član 80

Sertifikovani operator skladišta dužan je da obavesti Agenciju o svim planiranim promenama koje mogu zahtevati ponovni postupak sertifikacije iz člana 77. ovog zakona.

Agencija je dužna da neprekidno prati da li sertifikovani operator skladišta ispunjava uslove iz člana 77. ovog zakona i pokreće novi postupak sertifikacije u sledećim slučajevima:

- 1) kada je operator skladišta obavesti o promenama iz stava 1. ovog člana;
- 2) kada ima saznanja o planiranim promenama koje predstavljaju razlog za novi postupak sertifikacije ili koje mogu dovesti ili su dovele do povrede odredaba propisa o razdvajanju;
- 3) kada Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice podnese opravdan zahtev.

Član 81

Operator skladišta, proizvođač prirodnog gasa i energetski subjekti koji obavljaju delatnost snabdevanja električnom energijom i prirodnim gasom dužni su da Agenciji dostave sve podatke i sve dokumente potrebne za postupak sertifikacije operatora skladišta.

Agencija čuva poverljivost komercijalno osetljivih informacija dobijenih u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Član 82

Operator skladišta obaveštava Ministarstvo o potrebi prestanka rada skladišta.

Podzemno skladište gasa može prestati sa radom samo ako nisu ispunjeni tehnički i sigurnosni zahtevi ili ako Ministarstvo zaključi, nakon što je izvršilo procenu i uzelo u obzir mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice, da takav prestanak rada ne bi oslabio sigurnost snabdevanja gasom Republike Srbije i regiona.

U slučaju da skladište gasa ne može prestati sa radom, kao i da su mere kompenzacije neophodne za njegov dalji rad, Vlada, na predlog Ministarstva, donosi odluku o merama kompenzacije.

VI PRISTUP TRANSPORTNOM I DISTRIBUTIVNOM SISTEMU PRIRODNOG GASA I SISTEMU ZA SKLADIŠTENJE PRIRODNOG GASA

Član 83

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta je dužan da omogući korisnicima sistema pristup sistemu po regulisanim cenama na principu javnosti i nediskriminacije, u skladu sa odredbama ovog zakona, kao i propisima i pravilima o radu sistema donetim na osnovu ovog zakona.

Pristup dovodnim gasovodima omogućava se na principu javnosti i nediskriminacije i nije regulisan.

Operator transportnog sistema će u slučaju kada je to neophodno za obavljanje njegovih dužnosti imati pravo pristupa transportnom sistemu drugog operatora.

Član 84

Pristup sistemu se uređuje ugovorom o pristupu koji zaključuju operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta i korisnik sistema, u skladu sa pravilima o radu sistema.

Ugovor o pristupu pored elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi, sadrži: podatke o mestu primopredaje, kapacitet na mestu primopredaje (ulaz, odnosno izlaz sa sistema), obračunski period i način obračuna u skladu sa metodologijama za određivanje cene pristupa sistemu u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika, kao i druge elemente u zavisnosti od specifičnosti mesta primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za distribuciju prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od odobrenog kapaciteta priključka na mestu primopredaje.

Ugovorom o pristupu sistemu za transport prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od kapaciteta koji je korisniku sistema raspodeljen i rezervisan u postupku raspodele transportnih kapaciteta.

Ugovorom o pristupu sistemu za skladištenje prirodnog gasa ne može se ugovoriti kapacitet veći od kapaciteta na koji je dodeljeno pravo na korišćenje kapaciteta.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta vodi evidenciju ugovora o pristupu.

Član 85

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema i operator skladišta može odbiti pristup sistemu u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) ako bi pristup sistemu onemogućio izvršavanje obaveza u pogledu sigurnosti snabdevanja;
- 3) ozbiljnih ekonomskih i finansijskih teškoća zbog obaveza "uzmi ili plati" u skladu sa ovim zakonom.

Pristup dovodnim gasovodima može se odbiti u slučaju:

- 1) nedostatka kapaciteta;
- 2) neusklađenosti tehničkih karakteristika sistema;
- 3) ako bi pristup sistemu ugrozio proizvodnju nafte i prirodnog gasa;
- 4) ako bi pristup sistemu ugrozio prava drugih korisnika sistema.

Podaci o nivou opterećenja, transportnog ili distributivnog sistema ili popunjenosti kapaciteta skladišta prirodnog gasa su javni, a vrsta, obim i način objavljivanja podataka moraju biti u skladu sa pravilima o radu sistema.

O odbijanju pristupa sistemu, operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i operator skladišta, odnosno proizvođač prirodnog gasa donosi rešenje najkasnije u roku od pet dana od dana podnošenja zahteva za pristup sistemu.

Rešenje iz stava 4. ovog člana sadrži detaljno obrazložene razloge za odbijanje pristupa sistemu.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana može se izjaviti žalba Agenciji, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja.

Odluka Agencije doneta po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Pristup sistemu za transport prirodnog gasa

Član 86

Ugovorom o pristupu sistemu za transport prirodnog gasa korisnik sistema stiče pravo na korišćenje usluge transporta u ugovorenom kapacitetu na mestu primopredaje (na ulazu odnosno izlazu sa transportnog sistema).

Pravo da ugovara pristup sistemu ima učesnik na tržištu koji je prethodno zaključio ugovor o transportu prirodnog gasa sa operatorom transportnog sistema, u skladu sa ovim zakonom i pravilima o radu transportnog sistema.

Zaključenjem ugovora o transportu prirodnog gasa korisnik sistema prihvata uslove korišćenja usluga transporta prirodnog gasa koje pruža operator transportnog sistema u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona i pravilima o radu transportnog sistema. Te usluge ima pravo da koristi u kapacitetima koje naknadno ugovori na mestima primopredaje ili koje pribavi od drugog korisnika na sekundarnom tržištu tokom trajanja ovog ugovora, uz obavezu da ih plaća po principu "transportuj ili plati".

Ugovorom o transportu prirodnog gasa operator transportnog sistema se obavezuje da korisniku sistema nudi usluge transporta prirodnog gasa standardizovanog trajanja, načina izvršenja i smera transporta u kapacitetima raspoloživim na mestima primopredaje, koje raspodeljuje, rezerviše i ugovara na zahtev korisnika kada korisnik dokaže da je spreman da plati pristup zahtevanim kapacitetima, odnosno pribavljenim na sekundarnom tržištu, po cenama određenim u skladu sa ovim zakonom, zakonom kojim se uređuje energetika i propisima donetim na osnovu ovih zakona.

Raspoložive transportne kapacitete iz stava 4. ovog člana operator transportnog sistema može raspodeliti kao dugoročne, za period od jedne godine i duže ili kao kratkoročne, za period kraći od jedne godine, a mogu se raspodeliti i kao neprekidni ili prekidni, kao i zavisno od smera transporta.

Korisnici sistema imaju pravo da trguju ugovorenim kapacitetima na sekundarnom tržištu radi ustupanja usluge transporta u celokupnom ili delu ugovorenog kapaciteta na mestu primopredaje. Prenos ugovorenog kapaciteta u celini ili delu korisnici sistema ugovaraju pod uslovima utvrđenim propisom iz člana 42. tačka 1) ovog zakona i pravilima o radu transportnog sistema.

Ako je transportni kapacitet ugovoren kao prekidni kapacitet, cena prekidnog kapaciteta se određuje srazmerno verovatnoći da će do prekida transporta doći, ili po istoj ceni kao i neprekidni kapacitet uz nadoknadu korisniku sistema u slučaju prekida.

Operator transportnog sistema je dužan da sav raspoloživi transportni kapacitet ponudi korisnicima sistema, do nivoa koji ne narušava siguran rad sistema, kao i da nastoji da sa susednim operatorom transportnog sistema ugovori da se raspoloživi kapaciteti sa obe strane iste tačke interkonekcije nude i raspodeljuju u jednom postupku kao spojeni kapaciteti.

Operator transportnog sistema je dužan da u slučaju ugovornog zagušenja, sav neiskorišćeni kapacitet ponudi najmanje za dan unapred kao prekidni kapacitet kao i da primenjuje druge mehanizme upravljanja zagušenjem u skladu sa propisom iz člana 42. tačka 2) ovog zakona.

Operator transportnog sistema može da zahteva da se ugovor o transportu prirodnog gasa i ugovor o pristupu transportnom sistemu zaključuju u elektronskoj formi.

Operator transportnog sistema je obavezan da objavljuje na svojoj internet stranici:

- 1) informacije o uslugama koje pruža korisnicima sistema i odgovarajućim uslovima koji se primenjuju;
- 2) podatke o tehničkim, ugovorenim i raspoloživim kapacitetima, za sve ulazne i izlazne tačke sa transportnog sistema;
- 3) druge podatke i informacije od značaja za transparentan i nediskriminatoran pristup transportnom sistemu.

Informacije i podaci iz stava 11. ovog člana, način objavljivanja i period njihovog ažuriranja, bliže se uređuju pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

Pristup skladištu prirodnog gasa

Član 87

Raspodela prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa se vrši na nediskriminatoran i transparentan način, u skladu sa pravilima o radu skladišta.

Na raspodelu prava na korišćenje kapaciteta skladišta prirodnog gasa, shodno se primenjuju odredbe člana 86. ovog zakona kojima je uređena raspodela prava na korišćenje kapaciteta transportnog sistema.

Operator skladišta je obavezan da pravila raspodele kapaciteta na ulazu i izlazu iz skladišta uskladi sa pravilima raspodele kapaciteta za transport prirodnog gasa na koji je skladište povezano.

Izuzetia za novu infrastrukturu u oblasti prirodnog gasa

Član 88

Novi infrastrukturni objekti gasovodnog sistema, odnosno interkonektori ili skladišta prirodnog gasa, mogu se na zahtev izuzeti od primene člana 10. ovog zakona, kao i prava na pristup iz člana 83. stav 1. ovog zakona, pod sledećim uslovima:

- 1) da ulaganje u novi infrastrukturni objekat povećava konkurentnost na tržištu i sigurnost snabdevanja;
- 2) da je rizik ulaganja u nove infrastrukturne objekte takav da se ulaganje neće desiti ako se ne odobri izuzeće;
- 3) da novi infrastrukturni objekti moraju biti u vlasništvu fizičkog ili pravnog lica koje posluje u drugom pravnom subjektu odvojenom od operatora sistema u okviru koga će novi infrastrukturni objekti biti izgrađeni;
- 4) da korisnici novog infrastrukturnog objekta snose troškove za korišćenje tog objekta;
- 5) da izuzeće ne sprečava konkurenciju, efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa i efikasan rad regulisanog sistema sa kojim su novi infrastrukturni objekti povezani.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i u slučaju značajnog povećanja kapaciteta postojećih infrastrukturnih objekata i izmene ove infrastrukture kojom se omogućava razvoj novih izvora snabdevanja prirodnim gasom.

Akt o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana donosi Agencija, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i sa mišljenjem Ministarstva i detaljnim obrazloženjem objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Akt o izuzeću iz st. 1. i 2. ovog člana može obuhvatiti celu ili delove nove infrastrukture, postojeću infrastrukturu sa povećanim kapacitetom ili izmenjenu postojeću infrastrukturu.

U roku od dva meseca od dana kada je zahtev za izuzeće primio poslednji nadležni regulator, nadležno telo u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice može da dostavi savetodavno mišljenje onim regulatorima kojim to mišljenje može biti osnov za donošenje njihovih odluka.

Prilikom odlučivanja o zahtevu za izuzeće iz st. 1. i 2. ovog člana, Agencija je dužna da razmotri:

- 1) nediskriminatorni pristup novoj infrastrukturi;
- 2) trajanje izuzeća;
- 3) pristup novim objektima koji će biti izgrađeni ili povećanju kapaciteta postojećih;
- 4) planirani period upotrebe infrastrukture;
- 5) nacionalne specifičnosti koje su primenljive u konkretnom slučaju.

Pre donošenja akta o izuzeću Agencija odlučuje o pravilima i mehanizmima za upravljanje i raspodelu kapaciteta.

Pravila iz stava 7. ovog člana sadrže i obavezu da se neiskorišćeni kapacitet ponudi na tržištu, a korisnici infrastrukture imaju pravo da trguju svojim ugovorenim kapacitetima na tržištu. Pri proceni kriterijuma iz stava 1. tač. 1), 2) i 5) ovog člana uzimaju se u obzir rezultati raspodele kapaciteta.

Akt o izuzeću se može doneti nakon razmene mišljenja sa drugim državama na koje izgradnja infrastrukture ima uticaja ili sa nadležnim regulatornim telima.

Agencija će, bez odlaganja, dostaviti Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, kopiju zahteva za izuzeće, kao i odluku i sve relevantne informacije u vezi sa odlukom.

Informacija iz stava 10. ovog člana, koja omogućava Sekretarijatu Energetske zajednice da izda obrazloženo mišljenje, naročito sadrži:

- 1) detaljne razloge na osnovu kojih je izuzeće odobreno ili odbijeno, uključujući finansijske informacije koje opravdavaju potrebu za izuzećem;
- 2) sprovedenu analizu o uticaju odobravanja izuzeća na konkurenciju i efikasno funkcionisanje unutrašnjeg tržišta prirodnog gasa;
- 3) razloge za vremenski period i udeo u ukupnom kapacitetu za koji se odobrava izuzeće;
- 4) rezultat konsultacija regulatornih organa;
- 5) doprinos infrastrukture diversifikaciji snabdevanja.

U slučaju da Sekretariat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice u roku od dva meseca od dana prijema informacije iz st. 10. i 11. ovog člana donese odluku kojom zahteva da Agencija izmeni ili povuče akt o izuzeću, Agencija će u najvećoj mogućoj meri uzeti u obzir tu odluku.

Kada konačna odluka Agencije odstupa od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Agencija će obezbediti i objaviti, zajedno sa svojom odlukom, obrazloženje na kome zasniva svoju odluku.

Rok iz stava 12. ovog člana može se produžiti za još dva meseca, ako Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice zahteva dodatne informacije, i produženje se računa od dana prijema potpunih informacija.

Rok iz stava 14. ovog člana može se produžiti uz obostranu saglasnost Sekretarijata Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice i Agencije.

U slučaju da tražene informacije iz stava 14. ovog člana nisu dostavljene u traženim rokovima, smatra se da je informacija povučena.

Mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice o aktu o izuzeću ističe dve godine od dana njegovog donošenja, ako izgradnja infrastrukture nije počela, odnosno pet godina od dana njegovog donošenja, ako infrastruktura nije puštena u pogon, osim u slučaju kada Sekretarijat Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice odluči da je do kašnjenja došlo zbog okolnosti koje su van kontrole lica kome je izuzeće odobreno.

Akt o izuzeću koji donosi Agencija je konačan i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Obaveze "uzmi ili plati"

Član 89

Snabdevač prirodnim gasom koji ima ili smatra da će imati finansijske teškoće zbog obaveza "uzmi ili plati" na osnovu zaključenog ugovora o kupovini prirodnog gasa, može podneti zahtev Agenciji da se operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ili operator skladišta, privremeno oslobodi od primene prava na regulisan pristup.

Akt o izuzeću iz stava 1. ovog člana donosi Agencija, po pribavljenom mišljenju Ministarstva i sa detaljnim obrazloženjem u koje je ugrađeno mišljenje Ministarstva akt se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Prilikom odlučivanja o izuzeću iz stava 1. ovog člana Agencija je dužna da uzme u obzir sledeće kriterijume:

- 1) ostvarivanje konkurentnosti na tržištu gasa;
- 2) izvršavanje obaveze javnog snabdevanja i obezbeđivanje sigurnog snabdevanja;
- 3) položaj podnosioca zahteva na tržištu gasa i faktičko stanje konkurencije na tom tržištu;
- 4) ozbiljnost ekonomskih i finansijskih teškoća sa kojima se susreće podnosilac zahteva, operator transportnog sistema ili kupci;
- 5) datum potpisivanja i uslove jednog ili više predmetnih ugovora, uključujući i obim tržišnih promena koje oni predviđaju;
- 6) napore koji su učinjeni da se pronađe rešenje teškoće;
- 7) mogućnost predviđanja podnosioca zahteva da će prihvatanje obaveza iz ugovora "uzmi ili plati" dovesti do ozbiljnih teškoća;
- 8) nivo povezanosti sistema sa ostalim sistemima i stepen međusobne usaglašenosti rada sistema;
- 9) efekte koje bi izuzeće imalo na tržište prirodnog gasa.

Agencija obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice bez odlaganja o svojoj odluci o odobravanju izuzeća i dostavlja sve relevantne podatke u vezi sa izuzećem.

Akt o izuzeću za ugovore "uzmi ili plati" zaključene pre roka određenog Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, ne utiče na mogućnost postojanja ekonomski održivih alternativnih rešenja.

Smatra se da ne postoje ozbiljne teškoće ako prodaja prirodnog gasa nije pala ispod nivoa minimalnih količina predviđenih ugovorom "uzmi ili plati", ukoliko postoji mogućnost izmene tog ugovora ili ako podnosilac zahteva može da pronađe drugo rešenje.

Svako odstupanje odobreno u skladu sa navedenim odredbama će biti obrazloženo.

Operator sistema kojem nije odobreno izuzeće u skladu sa stavom 1. ovog člana ne može odbiti pristup sistemu zbog obaveza "uzmi ili plati".

U postupku odlučivanja o zahtevu za izuzeće Agencija dostavlja dokumentaciju Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Član 90

Ministar bliže propisuje uslove i kriterijume iz čl. 88. i 89. ovog zakona, sadržinu zahteva za izuzeće i sadržinu akta o izuzeću.

Akt o izuzeću iz čl. 88. i 89. ovog zakona, koji donosi Agencija, konačan je i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Član 91

O zahtevu za izmenu konačnog akta o izuzeću Agencija može da odlučuje u postupku propisanom za njegovo donošenje, ako u trenutku podnošenja zahteva nije otpočela izgradnja energetskog objekta.

Agencija će na zahtev stranke ukinuti akt o izuzeću iz čl. 88. i 89. ovog zakona, u celini ili u delu, pre isteka njegovog važenja.

VII IZGRADNJA I KORIŠĆENJE OBJEKATA

Član 92

Gasovodi i skladišta prirodnog gasa se grade u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata, zakonom kojim se uređuje energetika, tehničkim i drugim propisima.

Član 93

Gasovodi se projektuju i grade u koridoru utvrđenom planskim dokumentima na trasi za koju se utvrdi da se u pogledu prirodnih i radom stvorenih uslova i primenom propisa obezbeđuje bezbednost gasovoda i sigurnost života i zdravlja ljudi, životne sredine i materijalnih dobara.

Član 94

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, odnosno drugo pravno lice dužno je da uskladi način merenja količina prirodnog gasa, obeleži trasu gasovoda, obezbedi zaštitu od korozije, sprovodi zavarivanje i ispitivanje zavarenih spojeva, opremi gasovode sistemom za daljinski nadzor i upravljanje i sistemom veza u cilju ostvarivanja bezbednog i nesmetanog prenosa informacija koje se odnose na korišćenje i održavanje gasovoda, električnu opremu i instalacije u zonama opasnosti izvede u protivpožarnoj i protiveksplozivnoj zaštiti, ispituje gasovode tokom izgradnje, pusti u rad gasovod, pregleda i održava sigurnosne uređaje, kontroliše i održava gasovode i vodi evidenciju o izvršenoj kontroli i održavanju.

Ministar propisuje uslove i način za:

- 1) izbor trase gasovoda, lokaciju i način izgradnje objekata koji su sastavni delovi gasovoda;
- 2) izbor materijala, opreme i uređaja, radne parametre gasovoda, zavarivanje i ispitivanje zavarenih spojeva;
- 3) merenje količina prirodnog gasa;
- 4) regulaciju pritiska i mere sigurnosti od prekoračenja dozvoljenog radnog pritiska;
- 5) obeležavanje trase gasovoda;
- 6) određivanje eksploatacionog pojasa gasovoda, zaštitnog pojasa gasovoda, zaštitnog pojasa naseljenih zgrada, kao i za izgradnju objekata i infrastrukturnih objekata u zaštitnom pojasu gasovoda i radnom pojasu;
- 7) zone opasnosti i uslove projektovanja, ugradnje i održavanja električne opreme i instalacije u zonama opasnosti;
- 8) zaštitu od korozije gasovoda;
- 9) daljinski nadzor i upravljanje u cilju ostvarivanja bezbednog i nesmetanog prenosa informacija koje se odnose na korišćenje i održavanje gasovoda;
- 10) ispitivanje gasovoda u toku izgradnje i puštanja u rad;
- 11) pregled i održavanje sigurnosnih uređaja;
- 12) postupanje sa gasovodima koji se više neće koristiti;
- 13) zaštitu gasovoda, odnosno njegovih pripadajućih nadzemnih uređaja, postrojenja i objekata od neovlašćene upotrebe ili oštećenja;
- 14) kontrolu i održavanje gasovoda i vođenje evidencije o izvršenoj kontroli i održavanju.

Član 95

Gasovodi ili delovi gasovoda i njihovih uređaja i postrojenja koji su privremeno isključeni iz upotrebe, kao i novi ili rekonstruisani gasovodi koji nisu pušteni u rad u propisanom roku mogu se pustiti u rad, nakon ponovo izvršenog ispitivanja, u skladu sa propisom iz člana 94. stav 2. ovog zakona.

Isključenjem iz stava 1. ovog člana ne smatra se isključenje koje je u funkciji održavanja gasovoda.

Član 96

Prirodni gas za propisane vidove potrošnje mora biti odorisan.

Ministar propisuje izbor sredstava za odorizaciju i način odorisanja.

Član 97

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti iz člana 3. stav 1. tač. 1)-3) ovog zakona dužni su da koriste i održavaju energetske objekte u skladu sa ovim zakonom, tehničkim i drugim propisima koji se odnose na delatnost koju obavljaju, uslovima zaštite od požara i eksplozija, uslovima zaštite životne sredine, kao i bezbednosti i zdravlja na radu utvrđenim zakonom i drugim propisima.

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti iz člana 3. stav 1. tač. 1) i 3) ovog zakona dužni su da svojim aktima utvrde funkcionalne zahteve, postupak i način rukovanja gasovodima prema preporuci proizvođača opreme, kao i postupak i periodiku održavanja gasovoda, u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

Na subjekte koji koriste sabirno-transportne sisteme na eksploatacionim poljima za proizvodnju prirodnog gasa, primenjuju se propisi kojima se uređuje rudarstvo.

Član 98

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema dužan je da obezbedi zaštitu gasovoda i njegovih pripadajućih nadzemnih uređaja, postrojenja i objekata od neovlašćene upotrebe ili oštećenja.

Član 99

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema dužan je da postavljene oznake na trasi gasovoda održava i da oznake koje su oštećene ili koje nedostaju, dovede u što kraćem roku u prvobitno stanje, odnosno da ih bez odlaganja zameni.

Član 100

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema dužan je da trajno čuva celokupnu dokumentaciju o projektovanju, izgradnji, ispitivanju, puštanju u rad, korišćenju, održavanju i merama zaštite gasovoda.

Zaštita gasovodnih objekata

Član 101

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ima pravo prelaska preko nepokretnosti drugog vlasnika radi izvođenja radova na održavanju, kontroli ispravnosti gasovoda, odnosno uređaja, postrojenja ili opreme koji su njihov sastavni deo, kao i izvođenja drugih radova i upotrebe nepokretnosti na kojoj se izvode navedeni radovi samo dok ti radovi traju.

Vlasnik nepokretnosti je dužan da omogući pristup gasovodima, odnosno uređajima, postrojenjima ili opremi koji su njihov sastavni deo i da trpi i ne ometa izvršenje radova iz stava 1. ovog člana.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema iz stava 1. ovog člana je dužan da nadoknadi štetu koju nanese vlasniku nepokretnosti u toku izvođenja radova, čiju visinu utvrđuju sporazumno.

U slučaju da vlasnik nepokretnosti i operator transportnog, odnosno distributivnog sistema ne postignu sporazum u smislu stava 3. ovog člana, odluku o tome donosi nadležni sud.

Član 102

Zabranjena je izgradnja objekata koji nisu u funkciji gasovoda, kao i izvođenje drugih radova ispod, iznad ili pored gasovoda, suprotno zakonu, kao i tehničkim i drugim propisima.

Zabranjeno je zasađivanje drveća i drugog rastinja na zemljištu iznad gasovoda, u eksploatacionom pojasu transportnog gasovoda, odnosno zaštitnom pojasu distributivnog gasovoda.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema koji obavlja delatnost na gasovodu, dužan je da o svom trošku redovno uklanja drveće ili grane i drugo rastinje koje ugrožava rad gasovoda.

U eksploatacionom pojasu transportnog gasovoda i zaštitnom pojasu distributivnog gasovoda ne smeju se izvoditi radovi i druge aktivnosti, izuzev poljoprivrednih radova dubine do 0,5 metara, bez saglasnosti operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema.

Saglasnost iz stava 4. ovog člana izdaje operator transportnog, odnosno distributivnog sistema na zahtev vlasnika ili nosioca drugih prava na nepokretnostima koje se nalaze ispod, iznad ili pored gasovoda, u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva i sadrži tehničke uslove i mere zaštite u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

Pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je dobilo saglasnost iz stava 4. ovog člana mora pisanim putem pre početka izvođenja radova, odnosno drugih aktivnosti da obavesti operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema kada će započeti radove, odnosno druge aktivnosti.

Pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice koje je dobilo saglasnost iz stava 4. ovog člana mora prilikom izvođenja radova, odnosno drugih aktivnosti sprovesti tehničke uslove i mere zaštite prema uputstvu operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema.

Kontrolu nad sprovođenjem tehničkih uslova i mera zaštite iz stava 5. ovog člana vrši operator transportnog, odnosno distributivnog sistema.

Član 103

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema dužan je da u zonama opasnosti preduzima mere zaštite od požara i eksplozija, u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima.

Član 104

Nadležni organ može naložiti izmeštanje gasovoda, odnosno njegovog sastavnog dela samo u slučaju izgradnje objekata saobraćajne, energetske i komunalne infrastrukture, objekata za potrebe odbrane zemlje, vodoprivrednih objekata i objekata za zaštitu od elementarnih nepogoda i drugih objekata koji se u smislu zakona kojim se uređuje eksproprijacija smatraju objektima od opšteg interesa, a koji se, zbog prirodnih ili drugih karakteristika, ne mogu graditi na drugoj lokaciji, kao i u slučaju izgradnje objekata i izvođenja radova na eksploataciji rudnog blaga.

U slučaju iz stava 1. ovog člana troškove izmeštanja gasovoda, odnosno njegovog sastavnog dela, snosi investitor objekta zbog čije izgradnje se zahteva izmeštanje.

Međusobna prava i obaveze između investitora objekta zbog čije se izgradnje zahteva izmeštanje i vlasnika gasovoda, odnosno njegovog sastavnog dela definišu se ugovorom.

VIII SVOJINA NA GASOVODNIM MREŽAMA

Član 105

Mreže za transport prirodnog gasa mogu, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini, u svojini privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije ili koje je zavisno društvo privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije ili u privatnoj svojini.

Mreže za distribuciju prirodnog gasa mogu, u skladu sa zakonom, biti u javnoj svojini, u svojini privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije ili koje je zavisno društvo privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije ili u privatnoj svojini.

Operator sistema stiče svojinu na objektima gasovodne mreže koje izgradi svojim sredstvima, pribavi pravnim poslom, osnivanjem ili dokapitalizacijom.

U slučaju prestanka privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije gasovodna mreža postaje svojina Republike Srbije.

U slučaju prestanka zavisnog društva privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije gasovodna mreža postaje svojina društva koje je u vlasništvu Republike Srbije, a ako prestane i to privredno društvo gasovodna mreža postaje svojina Republike Srbije.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana, kada je pravni sledbenik privrednog društva koje prestaje sa radom drugo pravno lice čiji je osnivač Republika Srbija, koje po odredbama ovog zakona može imati svojinu na gasovodnim mrežama, to pravno lice stiče svojinu na tim mrežama.

Gasovodne mreže iz st. 1. i 2. ovog člana ne mogu se otuđiti iz javne svojine, odnosno iz svojine privrednog društva koje je u vlasništvu Republike Srbije ili njegovog zavisnog društva, i ne mogu biti predmet opterećenja ili prinudnog izvršenja.

Mreže za distribuciju prirodnog gasa moraju biti upisane u katastar vodova, odnosno infrastrukture u skladu sa posebnim zakonom.

IX UNUTRAŠNJE GASNE INSTALACIJE

Član 106

Ministar propisuje tehničke uslove za projektovanje i izgradnju unutrašnjih gasnih instalacija, kao i uslove i način izbora i ugradnje aparata na gasovita goriva.

Kupac koji komprimuje prirodni gas dužan je da na delu gasovoda ispred svakog uređaja za komprimovanje prirodnog gasa ugradi merni uređaj u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast metrologije.

Član 107

Kupac prirodnog gasa dužan je da obezbedi održavanje unutrašnjih gasnih instalacija u svom objektu.

Član 108

Održavanje unutrašnje gasne instalacije može da obavlja pravno lice, odnosno preduzetnik ako:

- 1) je upisan u odgovarajući registar;
- 2) ima najmanje tri zaposlena lica koja imaju najmanje III stepen stručne spreme, odnosno obrazovanje koje odgovara tom stepenu stručne spreme, odgovarajuće tehničke struke sa radnim iskustvom od najmanje dve godine na poslovima održavanja gasovoda, odnosno unutrašnjih gasnih instalacija i položenim stručnim ispitom za poslove održavanja unutrašnjih gasnih instalacija ili položenim stručnim ispitom za poslove održavanja objekata za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa;
- 3) ima uređaje i opremu neophodnu za utvrđivanje i ocenjivanje stanja unutrašnje gasne instalacije;
- 4) ima organizovano neprekidno dežurstvo za hitne intervencije na unutrašnjim gasnim instalacijama;
- 5) pozitivno finansijski posluje;
- 6) izvršava obaveze plaćanja poreza i ostalih doprinosa;
- 7) ima odgovarajući opšti akt kojim su uređene osnovne procedure u vezi sa obavljanjem poslova održavanja unutrašnje gasne instalacije, uključujući i postupak odlučivanja po prigovorima na rad i donete odluke;
- 8) ima zaključen ugovor o osiguranju od odgovornosti za štetu.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, održavanje unutrašnje gasne instalacije za koju ima dokaz o pravnom osnovu korišćenja može da obavlja kupac prirodnog gasa koji ispunjava uslove iz stava 1. tač. 1)-3) ovog člana.

Ispunjenost uslova iz st. 1. i 2. ovog člana utvrđuje rešenjem Ministarstvo.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 1. ovog člana prilaže se uz zahtev za izdavanje rešenja o ispunjavanju uslova za održavanje unutrašnjih gasnih instalacija.

Rešenje iz stava 3. ovog člana se izdaje sa rokom važenja od deset godina.

Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana može se izjaviti žalba Vladi u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Rešenje Vlade je konačno i protiv njega se može pokrenuti upravni spor.

Pravno lice, odnosno preduzetnik koji je dobio rešenje o ispunjenosti uslova za održavanje unutrašnjih gasnih instalacija dužan je da jednom godišnje dostavlja Ministarstvu dokaz da ispunjava uslov iz stava 1. tač. 2), 6) i 8) ovog člana.

Ministar bliže propisuje sadržinu zahteva, uslove za izdavanje i ukidanje, dokumente koji se prilažu uz zahtev za izdavanje i sadržinu rešenja iz stava 3. ovog člana.

Spisak izdatih rešenja iz stava 3. ovog člana objavljuje se na internet stranici Ministarstva.

Član 109

Ministar propisuje uslove, način i rokove održavanja unutrašnjih gasnih instalacija, kao i sadržaj isprava koje se izdaju nakon provere tehničke ispravnosti unutrašnje gasne instalacije.

Lice iz člana 108. st. 1. i 2. ovog zakona dužno je da vodi posebnu evidenciju o izvedenim radovima na održavanju unutrašnjih gasnih instalacija.

Lice iz člana 108. st. 1. i 2. ovog zakona dužno je da na zahtev Ministarstva, u roku koji ne može biti kraći od osam dana od dana prijema zahteva, dostavi tražene podatke i obaveštenja u vezi sa poslovima održavanja unutrašnjih gasnih instalacija.

Član 110

U slučaju neispravnosti unutrašnjih gasnih instalacija kupac je dužan da bez odlaganja zatvori dovod gasa u unutrašnje gasne instalacije, obezbedi preduzimanje mera na sanaciji neispravnosti i o tome odmah obavesti operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema na čiji su gasovod priključeni njegovi objekti.

Član 111

Lice iz člana 108. stav 1. ovog zakona koje održava unutrašnje gasne instalacije dužno je da:

- 1) organizuje neprekidno dežurstvo za hitne intervencije na unutrašnjim gasnim instalacijama;
- 2) na zahtev kupca odmah izvrši kontrolu, odnosno popravku dela unutrašnjih gasnih instalacija;
- 3) obavesti kupca prirodnog gasa ukoliko postoji osnovana sumnja u ispravnost unutrašnjih gasnih instalacija ili ukoliko utvrdi nepravilnosti na tim instalacijama, koje mogu da predstavljaju neposrednu opasnost za sigurnost života i zdravlja ljudi, životnu sredinu i materijalna dobra;
- 4) bez odlaganja obavesti operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema na čiji gasovod su priključene unutrašnje gasne instalacije kupca iz tačke 3) ovog stava ukoliko postoji osnovana sumnja u ispravnost unutrašnjih gasnih instalacija ili ukoliko utvrdi nepravilnosti na tim instalacijama, koje mogu da predstavljaju neposrednu opasnost za sigurnost života i zdravlja ljudi, životnu sredinu i materijalna dobra.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema na čiji gasovod su priključene unutrašnje gasne instalacije dužan je da bez odlaganja prekine isporuku prirodnog gasa kupcu, dok lice koje održava unutrašnje gasne instalacije ne izda pisanu potvrdu da su otklonjene sve nepravilnosti na unutrašnjim gasnim instalacijama.

Član 112

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema na čiji gasovod su priključene unutrašnje gasne instalacije, vrši proveru dokumentacije o ispravnosti tih instalacija u skladu sa propisom iz člana 109. stav 1. ovog zakona.

X STRUČNI ISPIT

Član 113

Stručna osposobljenost za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja u objektima za transport, distribuciju i skladištenje prirodnog gasa, odnosno održavanje unutrašnjih gasnih instalacija proverava se polaganjem stručnog ispita.

Stručni ispit se polaže pred komisijom koju obrazuje Ministar, odnosno rukovodilac nadležnog organa autonomne pokrajine za lica koja su zaposlena kod energetskog subjekta koji ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine.

Ministar propisuje bliže uslove, program i način polaganja stručnog ispita, obavljanje administrativno-tehničkih poslova u vezi sa polaganjem stručnog ispita i vođenje evidencije lica koja su položila stručni ispit.

XI TRŽIŠTE PRIRODNOG GASA

Član 114

Kupovina i prodaja prirodnog gasa odvija se na tržištu prirodnog gasa, na osnovu ugovora o prodaji prirodnog gasa između učesnika na tržištu.

Ugovorom o prodaji prirodnog gasa određuju se naročito količina prirodnog gasa, cena i period snabdevanja.

Količina prirodnog gasa može biti:

- 1) unapred ugovorena za svaki obračunski period tokom perioda snabdevanja ili
- 2) određena na osnovu ostvarene potrošnje kupca na mestu primopredaje tokom perioda snabdevanja, u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju.

Operator transportnog sistema je dužan da vodi evidenciju transakcija na tržištu prirodnog gasa, na način i po postupku utvrđenom pravilima o radu transportnog sistema prirodnog gasa.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa

Član 115

Učesnici na tržištu prirodnog gasa mogu biti:

- 1) proizvođač prirodnog gasa;

- 2) snabdevač prirodnim gasom;
- 3) snabdevač na veliko prirodnim gasom;
- 4) javni snabdevač prirodnim gasom;
- 5) krajnji kupac;
- 6) operator transportnog sistema u skladu sa članom 36. ovog zakona;
- 7) operator distributivnog sistema u skladu sa članom 55. ovog zakona;
- 8) operator skladišta u skladu sa članom 73. ovog zakona.

Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da operatoru transportnog sistema, dostave sve potrebne podatke u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema.

Balansna odgovornost

Član 116

Učesnici na tržištu prirodnog gasa dužni su da urede svoju balansnu odgovornost zaključenjem ugovora o transportu, čime se reguliše finansijska odgovornost za razliku između količine prirodnog gasa predate na ulazima u transportni sistem i preuzete na izlazima sa transportnog, odnosno distributivnog sistema, za obračunski period.

Operator transportnog sistema prirodnog gasa je odgovoran za uspostavljanje i sprovođenje balansne odgovornosti učesnika na tržištu i vođenje evidencije balansne odgovornosti, u skladu sa pravilima o radu transportnog sistema i pravilima o promeni snabdevača.

Član 117

Snabdevač je balansno odgovoran za mesta primopredaje krajnjeg kupca koji kupuje prirodni gas po ugovoru o prodaji sa potpunim snabdevanjem.

Član 118

Podatke potrebne za vođenje evidencije balansne odgovornosti za mesta primopredaje na distributivnom sistemu obezbeđuje operator distributivnog sistema prirodnog gasa, koji je dužan da ih dostavlja operatoru transportnog sistema prirodnog gasa.

Član 119

Operator transportnog sistema prirodnog gasa obezbeđuje prirodni gas za balansiranje i održavanje sigurnog rada sistema od učesnika na tržištu, korišćenjem prirodnog gasa iz skladišta, kao i iz lajnpaka, na transparentan, nediskriminatoran i tržišno orijentisan način.

Obaveza čuvanja evidencija

Član 120

Snabdevač i snabdevač na veliko dužni su da Agenciji, organu nadležnom za poslove konkurencije i Sekretarijatu Energetske zajednice u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, stave na raspolaganje sve relevantne podatke koji se odnose na transakcije iz ugovora o snabdevanju prirodnim gasom svih učesnika na tržištu, osim krajnjih kupaca.

Podaci iz stava 1. ovog člana sadrže pojedinosti o karakteristikama transakcija kao što su: trajanje, pravila o isporuci i izmirenju obaveza, količinama, datumima i vremenima izvršenja i cenama transakcija, načinu identifikacije učesnika na tržištu na koga se transakcija odnosi, kao i specifikaciju svih ugovora o snabdevanju prirodnim gasom po kojima obaveze nisu izmirene.

Snabdevač je dužan da podatke iz stava 2. ovog člana čuva radi stavljanja na raspolaganje najmanje pet godina.

Zaštita komercijalno osetljivih podataka

Član 121

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema, operator skladišta, snabdevač i snabdevač na veliko obavezni su da čuvaju kao poslovnu tajnu podatke i dokumente koji sadrže informacije o prodajnim cenama, količini i uslovima snabdevanja prirodnim gasom, merne podatke o proizvodnji, odnosno potrošnji krajnjih kupaca, kao i druge podatke i

dokumente čije objavljivanje ili činjenje dostupnim trećim licima može dovesti do poremećaja na tržištu prirodnog gasa.

Odredba stava 1. ovog člana primenjuje se i na ugovore o snabdevanju prirodnim gasom u periodu od godinu dana od dana prestanka tih ugovora, osim ugovora koji se zaključuju u postupku javnih nabavki, s tim da se i po isteku tog perioda merni podaci o proizvodnji, odnosno potrošnji prirodnog gasa krajnjih kupaca, mogu saopštavati, odnosno dokumenti davati trećim licima samo po zahtevu proizvođača, odnosno krajnjeg kupca prirodnog gasa.

Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom

Član 122

Krajnji kupci prirodnog gasa imaju pravo da slobodno biraju snabdevača na tržištu.

Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom može da obavlja energetski subjekt koji ima licencu za obavljanje delatnosti snabdevanja ili javnog snabdevanja u skladu sa ovim zakonom. Snabdevanje krajnjih kupaca prirodnim gasom može da obavlja, u skladu sa ovim zakonom, i energetski subjekt koji obavlja delatnost distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas, ako ispunjava uslov iz člana 52. ovog zakona.

Javnog snabdevača određuje Vlada na način i u postupku utvrđenim zakonom.

Domaćinstva i mali kupci čiji su svi objekti priključeni na distributivni sistem prirodnog gasa, imaju pravo na javno snabdevanje ako ne izaberu drugog snabdevača.

Javni snabdevač kupuje prirodni gas na bilateralnom ili organizovanom tržištu.

Do uspostavljanja konkurentnog tržišta prirodnog gasa u Republici Srbiji, Vlada će, na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače prirodnim gasom, na njihov zahtev, pod istim uslovima i po istim cenama.

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 6. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora sa javnim snabdevačem, kao i rok na koji se bira.

U slučaju da se putem javnog tendera ne izabere snabdevač iz stava 6. ovog člana, Vlada će odrediti snabdevača koji će snabdevati javne snabdevače, kao i uslove snabdevanja.

Prava i obaveze u snabdevanju krajnjih kupaca

Član 123

Prava i obaveze između snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca prirodnog gasa uređuju se ugovorom o snabdevanju.

Ugovor iz stava 1. ovog člana sadrži, pored opštih elemenata utvrđenih zakonom kojim se uređuju obligacioni odnosi i sledeće elemente:

- 1) prava i obaveze u pogledu količine i kapaciteta prirodnog gasa;
- 2) prava i obaveze snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjeg kupca u slučaju neispunjenja obaveza i u slučaju privremene obustave isporuke;
- 3) dinamiku snabdevanja;
- 4) rok na koji se ugovor zaključuje i prava i obaveze u slučaju prestanka i raskida ugovora;
- 5) način obračuna i uslove plaćanja preuzetog prirodnog gasa;
- 6) način informisanja o promeni cena i drugih uslova snabdevanja prirodnim gasom;
- 7) način rešavanja sporova;
- 8) druge elemente u zavisnosti od specifičnosti i vrste usluga koje pruža snabdevač.

Uslovi za zaključenje i sadržina ugovora o snabdevanju bliže se uređuju propisom iz člana 140. ovog zakona, a odredbe ugovora moraju na jasan, jednostavan i nedvosmislen način obuhvatiti prava i obaveze kupca.

Ugovor o potpunom snabdevanju

Član 124

Za jedno mesto primopredaje i za isti period snabdevanja može se zaključiti samo jedan ugovor o potpunom snabdevanju.

Krajnji kupac koji je zaključio ugovor o potpunom snabdevanju iz stava 1. ovog člana, ne može za isto mesto primopredaje i za isti period snabdevanja zaključiti drugi ugovor o snabdevanju prirodnim gasom.

Kada je zaključen ugovor iz stava 1. ovog člana, snabdevač, odnosno javni snabdevač je dužan da pre otpočinjanja snabdevanja zaključi:

- 1) ugovor kojim uređuje svoju balansnu odgovornost, a kojim su obuhvaćena i mesta primopredaje tog krajnjeg kupca;
- 2) ugovor o pristupu sistemu sa operatorom sistema na koji je objekat krajnjeg kupca priključen.

Zaštita krajnjih kupaca

Član 125

Krajnji kupac uživa zaštitu svojih prava u skladu sa ovim zakonom, propisima donetim na osnovu ovog zakona, zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača i drugim propisima.

Zabranjeno je nepošteno poslovanje, odnosno obmanjujuće poslovanje u smislu propisa o zaštiti potrošača, a ponuđeni uslovi za zaključenje ugovora moraju biti transparentni i sačinjeni jasnim i razumljivim jezikom.

Ako krajnji kupac nije zadovoljan odlukama donetim u skladu sa ovim zakonom po prigovorima, reklamacijama, zahtevima i žalbama, svoja prava može ostvariti u sudskom i vansudskom postupku.

Energetski subjekti dužni su da učestvuju u vansudskom rešavanju sporova kupaca iz kategorije domaćinstvo.

Član 126

Snabdevač je dužan da:

- 1) postupa prema krajnjim kupcima na nediskriminatoran način;
- 2) objavi opšte uslove ponude za zaključenje ugovora, odnosno da kupca obavesti na prigodan način o ponuđenim uslovima, s tim da se ta obaveza odnosi i na slučaj zaključenja ugovora preko posrednika, kao i da obezbedi da ta ponuda naročito sadrži:
 - (1) ime i adresu snabdevača,
 - (2) vrstu i kvalitet usluga koje se mogu posebno ugovoriti,
 - (3) način na koji se mogu dobiti najnovije informacije o cenama,
 - (4) trajanje ugovora, uslove za produženje i prestanak ugovora i uslove pod kojima se ugovor ne može produžiti, kao i način uređivanja međusobnih odnosa u slučaju prestanka ugovora,
 - (5) penale, kompenzacije, refundacije i druga sredstva u slučaju da snabdevač ne ispunji ugovoreni nivo kvaliteta komercijalnih usluga snabdevača, kao i mere koje snabdevač može preduzeti za izvršavanje dospelih obaveza,
 - (6) način i postupak rešavanja prigovora kupca, odnosno postupak rešavanja sporova, pri čemu je snabdevač obavezan da taj postupak učini jednostavnim, jeftinim, efikasnim i transparentnim;
- 3) na svojoj internet stranici ili na drugi prikladan način, obavesti kupce:
 - (1) o ulogama snabdevača i operatora sistema na koji je objekat kupca priključen,
 - (2) o mestu i načinu dostavljanja prigovora na obračun, komercijalne usluge snabdevača i operatora sistema, kao i na kvalitet i pouzdanost isporuke prirodnog gasa,
 - (3) da se po pitanju izmene tehničkih uslova priključenja, tehničkih problema vezanih za priključak na sistem, merno mesto i tačnost merenja, kvalitet gasa, kvar na sistemu i prekid isporuke, može obratiti i direktno operatoru sistema na koji je njegov objekat priključen;
- 4) obračunava prirodni gas i usluge koje pruža u skladu sa zakonom, propisima i ugovorom;
- 5) izdaje račun za isporučeni prirodni gas, koji sadrži iskazanu cenu prirodnog gasa, obračunski period koji ne može biti duži od 31 dan, a u slučaju ugovora o potpunom snabdevanju i iskazanu cenu pruženih posebno ugovorenih usluga, kao i naknade propisane zakonom, poreze i ostale obaveze ili informacije;

6) obavesti kupca o promeni cena i drugih uslova snabdevanja u razumnom roku, izuzev u slučaju sniženja cena i davanja kupcu povoljnijih uslova snabdevanja, pri čemu se obaveštenjem smatra i objavljivanje informacije preko sredstava javnog informisanja, a kupca iz kategorije domaćinstva u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita potrošača;

7) objavi uslove, postupak, pravne posledice, odnosno prava kupca u slučaju obustave isporuke prirodnog gasa, zbog neizmirivanja obaveza iz ugovora o snabdevanju prirodnim gasom, kao i razloge, postupak i pravne posledice isključenja objekta kupca sa sistema;

8) obezbedi besplatnu telefonsku liniju za obaveštavanje i odgovore na pitanja kupaca radi informisanja o uslovima i načinu ostvarivanja prava kupaca;

9) preduzima mere kako bi omogućio kupcima informacije koje se odnose na njihova prava;

10) Agenciji dostavlja izveštaj o rešavanju prigovora i žalbi krajnjih kupaca;

11) Agenciji dostavi podatke o količinama prodaje prirodnog gasa i ostvarenog prihoda po tom osnovu, radi praćenja tržišta, bez obzira na broj kupaca;

12) omogući kupcu na jednostavan način pristup pravilima o promeni snabdevača;

13) nakon promene snabdevača izda kupcu konačni obračun, najkasnije u roku od šest nedelja od promene snabdevača;

14) izvrši i druge obaveze u skladu sa propisima kojima se uređuju obligacioni odnosi, trgovina i promet robe i usluga i zaštita potrošača.

Ugovorom o snabdevanju ne može se kupcu uskratiti ili otežati pravo na raskid, odnosno otkaz ugovora, zbog korišćenja prava na promenu snabdevača, niti se mogu nametati dodatne finansijske obaveze po tom osnovu.

Snabdevač je dužan da kupca sa kojim ima zaključen ugovor o potpunom snabdevanju, na njegov zahtev obavesti o podacima o potrošnji prirodnog gasa, u skladu sa ovim zakonom, pravilima o promeni snabdevača i zaključenim ugovorom.

Snabdevač je dužan da, u slučaju ponude za zaključenje ugovora o potpunom snabdevanju, pre zaključenja ugovora kupca obavesti i o mogućnostima za promenu snabdevača.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na javnog snabdevača.

Vlada bliže uređuje uslove i način izvršavanja obaveza snabdevača i javnog snabdevača u smislu ovog člana.

Rezervno snabdevanje

Član 127

Pravo na rezervno snabdevanje ima krajnji kupac prirodnog gasa, koji nema pravo na javno snabdevanje, u skladu sa odredbama ovog zakona, u slučaju:

1) stečaja ili likvidacije snabdevača koji ga je do tada snabdevao;

2) prestanka ili oduzimanja licence snabdevaču koji ga je do tada snabdevao;

3) da nije našao novog snabdevača nakon prestanka ugovora o snabdevanju sa prethodnim, osim ako je prestanak ugovora posledica neizvršavanja obaveza plaćanja kupca.

U slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana pravo na rezervno snabdevanje se ostvaruje bez zahteva kupca, a u slučaju iz stava 1. tačka 3) ovog člana na zahtev kupca.

Snabdevač koji nije u mogućnosti da snabdeva krajnjeg kupca, u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, dužan je da o danu prestanka snabdevanja blagovremeno obavesti rezervnog snabdevača, kupca i operatora sistema.

Rezervno snabdevanje u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana, počinje prestankom ugovora o snabdevanju sa ranijim snabdevačem, ako krajnji kupac nastavi da preuzima prirodni gas, a ne zaključi ugovor sa novim snabdevačem.

Rezervno snabdevanje može trajati najduže 60 dana.

Snabdevač koji obavlja rezervno snabdevanje će uslove i cene rezervnog snabdevanja objaviti na svojoj internet stanici.

U slučaju da krajnji kupac u roku iz stava 5. ovog člana ne zaključi ugovor o snabdevanju sa snabdevačem, operator sistema je dužan da mu obustavi isporuku prirodnog gasa.

Član 128

Vlada će na osnovu sprovedenog postupka javnog tendera, odrediti snabdevača koji će obavljati rezervno snabdevanje (u daljem tekstu: rezervni snabdevač).

Odluka o raspisivanju tendera iz stava 1. ovog člana sadrži naročito uslove za izbor rezervnog snabdevača, uslove i način obrazovanja i promene cene, elemente ugovora koji rezervni snabdevač zaključuje se krajnjim kupcem, kao i rok na koji se bira rezervni snabdevač.

Cena iz stava 2. ovog člana ne može biti niža od cene po kojoj operator transportnog sistema prodaje prirodni gas za balansiranje sistema.

Rezervni snabdevač je dužan da kupca obavesti o uslovima snabdevanja i ceni prirodnog gasa i da ih objavi na svojoj internet stranici ili na drugi pogodan način.

Rezervni snabdevač je dužan da ugovor o potpunom snabdevanju u pismenoj formi dostavi krajnjem kupcu u roku od tri dana od dana početka snabdevanja.

Ako krajnji kupac ne zaključi ugovor iz stava 5. ovog člana dužan je da plati preuzeti prirodni gas.

U slučaju da se na način iz stava 1. ovog člana ne izabere rezervni snabdevač, Vlada će odrediti snabdevača koji će privremeno vršiti rezervno snabdevanje.

Obustava isporuke prirodnog gasa po zahtevu snabdevača ili javnog snabdevača

Član 129

Snabdevač, odnosno javni snabdevač može zahtevati od operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema prirodnog gasa obustavu isporuke prirodnog gasa krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza iz ugovora o snabdevanju.

Obustavom isporuke iz stava 1. ovog člana, ne prestaje ugovor o snabdevanju, a u periodu obustave isporuke, krajnji kupac ima obaveze koje se odnose na pristup sistemu.

Snabdevač, odnosno javni snabdevač je dužan da pre podnošenja zahteva operatoru transportnog, odnosno distributivnog sistema, za obustavu isporuke krajnjem kupcu zbog neizvršenih obaveza krajnjeg kupca iz ugovora o snabdevanju, kupca prethodno u pismenoj formi upozori da, u roku koji ne može biti kraći od 15 dana ni duži od 30 dana od dana dostavljanja upozorenja, izmiri dospele obaveze, odnosno postigne sporazum o izvršenju obaveze, kao i da upozori kupca na obavezu preduzimanja svih potrebnih mera radi zaštite života ili zdravlja ljudi, bezbednosti imovine i zaštite životne sredine.

Ukoliko kupac ne izmiri obaveze u ostavljenom roku, snabdevač, odnosno javni snabdevač podnosi zahtev za obustavu isporuke prirodnog gasa operatoru transportnog, odnosno distributivnog sistema na koji je priključen objekat kupca.

Operator transportnog, odnosno distributivnog sistema dužan je da na osnovu zahteva snabdevača, odnosno javnog snabdevača izvrši obustavu isporuke prirodnog gasa kupcu koji nije izvršio svoju obavezu ni po opomeni u skladu sa odredbama ovog člana, u roku koji ne može biti duži od osam dana od dana prijema zahteva.

Bliži uslovi i postupak obustave isporuke i prava i obaveze operatora sistema, snabdevača, odnosno javnog snabdevača i krajnjih kupaca uređuju se propisom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnog gasa iz člana 140. ovog zakona.

Pravila o promeni snabdevača

Član 130

Uslovi i postupak promene snabdevača prirodnim gasom, utvrđuju se pravilima koja donosi Agencija i koja sadrže naročito:

- 1) postupak promene snabdevača;
- 2) uslove koje mora ispuniti snabdevač u vezi sa balansnom odgovornošću;
- 3) obaveze snabdevača čiji je ugovor u postupku raskidanja;
- 4) obaveze operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema;
- 5) prava novog snabdevača u pogledu pristupa transportnom, odnosno distributivnom sistemu za potrebe snabdevanja novog kupca.

Pre promene snabdevača, kupac i snabdevač koji ga je do tada snabdevao dužni su da regulišu međusobne finansijske obaveze.

Promena snabdevača prirodnog gasa je besplatna za kupca.

Rok za promenu snabdevača prirodnog gasa je tri nedelje.

Aplikacija za poređenje cena prirodnog gasa

Član 131

Kupci iz kategorije domaćinstvo i krajnji kupci priključeni tipskim priključkom, imaju pravo na besplatan pristup aplikaciji za poređenje ponuda snabdevača.

Kupci iz stava 1. ovog člana moraju biti informisani o dostupnosti aplikacije za poređenje ponuda snabdevača preko računa za isporučen prirodnog gas ili na drugi način.

Aplikacija za poređenje ponuda snabdevača mora da ispunjava najmanje sledeće zahteve:

- 1) da pokriva celo tržište prirodnog gasa u Republici Srbiji;
- 2) da je nezavisna od učesnika na tržištu i osigurava da energetski subjekti imaju jednak tretman u rezultatima pretraživanja;
- 3) da jasno prikazuje podatke o vlasniku aplikacije, podatke o fizičkom ili pravnom licu koje koristi i upravlja aplikacijom i o načinu finansiranja aplikacije;
- 4) da postavlja jasne i objektivne kriterijume na kojima se poređenja zasnivaju, uključujući usluge, kao i da ih objavi;
- 5) da koristi jednostavan i nedvosmislen jezik;
- 6) da pruža tačne i ažurne informacije, navodeći i vreme poslednjeg ažuriranja;
- 7) da je dostupna osobama sa invaliditetom;
- 8) da obezbeđuje efikasnu proceduru za prijavljivanje netačnih informacija o objavljenim ponudama;
- 9) da vrši poređenja, ograničavajući tražene lične podatke na ono što je neophodno za poređenje.

Aplikacija može da uključi i uporedne kriterijume koji se odnose na prirodu usluga koje nude snabdevači.

Aplikacijom iz stava 1. ovog člana mogu upravljati privredna društva, organi javne vlasti i javno telo.

Agencija je dužna da izradi aplikaciju za poređenje koja pokriva celo tržište prirodnog gasa u Republici Srbiji i obezbedi da aplikacija ispunjava zahteve iz stava 3. ovog člana.

Aplikacija iz stava 6. ovog člana ne podleže izdavanju oznake poverenja.

Snabdevači su dužni da na zahtev Agencije, u roku od osam dana, dostave sve podatke potrebne za pružanje tačnih i ažurnih informacija o cenama, ponudama i modelima snabdevanja kupaca na način utvrđen zahtevom.

U slučaju novih cena, ponuda i modela snabdevanja, snabdevači su dužni da u aplikaciju unesu ažurne podatke najkasnije u roku od tri dana pre dana početka njihove primene.

Ako snabdevač dostavi podatke koji nisu uporedivi sa ostalim modelima snabdevanja i ponudama, Agencija neće taj model snabdevanja ili ponudu uključiti u aplikaciju za poređenje.

Prava i obaveze kupaca i neovlašćeno korišćenje prirodnog gasa

Član 132

Kupac ima pravo da zahteva u slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa, čiji uzrok nije na objektu kupca, da se te smetnje otklone u primerenom roku.

Kao primereni rok u kojem je operator sistema obavezan da otkloni smetnje u isporuci prirodnog gasa kupcima smatra se rok od 24 časa, a najduže dva dana od dana prijema obaveštenja o smetnji.

Smetnjama u isporuci prirodnog gasa u smislu stava 1. ovog člana ne smatraju se prekidi u isporuci prirodnog gasa nastali zbog primene mera iz člana 140. tačka 4) ovog zakona.

Član 133

Kupac je dužan da prirodni gas koristi pod uslovima, na način i za namene utvrđene odobrenjem za priključenje i ugovorom o snabdevanju, zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Član 134

Kupac je dužan da omogući ovlašćenim licima operatora sistema pristup mernom mestu, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja, uređenja mernog mesta i obustave isporuke prirodnog gasa.

Ako kupac, u slučaju iz stava 1. ovog člana, onemogući pristup ovlašćenim licima operatora sistema, operator sistema ima pravo izmeštanja mernog mesta, a kupac je dužan da trpi izmeštanje u skladu sa tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema na koji je objekat priključen.

Operator sistema ima pravo da obustavi isporuku prirodnog gasa ako u slučaju iz stava 2. ovog člana izmeštanje mernog mesta nije moguće u skladu sa propisima i tehničkim uslovima utvrđenim pravilima o radu sistema.

Član 135

U slučaju tehničkih ili drugih smetnji u isporuci prirodnog gasa čiji je uzrok na objektu kupca ili u slučaju kada kupac ne izvršava ugovorne obaveze, operator sistema obustaviće isporuku prirodnog gasa kupcu, pod uslovima i na način propisan ovim zakonom, aktom o uslovima isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i drugim propisima donetim u skladu sa ovim zakonom.

Pre obustave isporuke prirodnog gasa kupcu mora biti dostavljena pismena opomena u kojoj je određen rok za otklanjanje uočenih nepravilnosti i nedostataka.

Rok iz stava 2. ovog člana ne može biti kraći od tri dana od dana dostavljanja opomene.

Operator sistema je dužan da nastavi isporuku prirodnog gasa najkasnije 24 časa po otklanjanju razloga zbog kojih je obustava izvršena.

Operator sistema je dužan da obustavi isporuku prirodnog gasa i na zahtev kupca, pod uslovom da se obustava zahteva za period od najmanje godinu dana.

Član 136

Ako je obustava isporuke prirodnog gasa u slučajevima i pod uslovima iz člana 129. ovog zakona trajala duže od godinu dana, operator sistema je dužan da objekat isključi sa sistema. Operator sistema je dužan da objekat kupca isključi sa sistema i u slučaju kada objekat, odnosno instalacije objekta ne ispunjavaju uslove u skladu sa propisima i predstavljaju neposrednu opasnost po život, zdravlje ljudi, životnu sredinu i imovinu, kao i kada to zahteva kupac.

Pre isključenja kupcu mora biti dostavljeno pismeno obaveštenje o isključenju, najmanje 24 časa ranije, osim ako je već nastupilo ugrožavanje života i zdravlja ljudi, životne sredine i imovine ili bi odlaganje isključenja moglo prouzrokovati požar, eksploziju i zagađenja, odnosno druge štetne posledice.

Član 137

U slučaju obustave isporuke ili isključenja objekta kupca, u smislu čl. 129, 134. i 135. ovog zakona, kupac ima pravo na prigovor.

Operator sistema je dužan da o prigovoru odluči u roku od tri dana od dana prijema prigovora.

U slučaju osnovanosti prigovora, operator sistema je obavezan da nastavi isporuku prirodnog gasa, bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa od momenta utvrđivanja da je prigovor osnovan.

Član 138

Zabranjeno je priključivanje objekata na sistem bez odobrenja za priključenje, samovoljno priključivanje objekata, uređaja ili instalacija na transportni ili distributivni sistem, kao i puštanje u pogon istih.

Zabranjeno je korišćenje prirodnog gasa bez ili mimo mernog mesta ili suprotno uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje u pogledu pouzdanog i tačnog merenja preuzetog prirodnog gasa ili ugovorom o snabdevanju u pogledu namene potrošnje prirodnog gasa.

Član 139

Kada operator sistema utvrdi da pravno ili fizičko lice neovlašćeno koristi prirodni gas, odnosno da postupa suprotno zabranama iz člana 138. ovog zakona dužan je da, bez odlaganja, isključi takav objekat sa transportnog ili distributivnog sistema i preduzme mere u skladu sa zakonom.

XII SIGURNOST SNABDEVANJA**Uslovi isporuke i snabdevanja prirodnim gasom i mere u slučaju poremećaja**

Član 140

Vlada bliže propisuje uslove isporuke i snabdevanja prirodnim gasom, a naročito:

- 1) uslove i način davanja odobrenja za priključenje na sistem i povezivanje sistema;
- 2) mesto merenja i mesto razgraničenja odgovornosti za isporučeni prirodni gas;
- 3) uslove i način priključenja objekata privremenog karaktera, gradilišta i objekata u probnom radu i drugih objekata u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata;
- 4) mere koje se preduzimaju u slučaju kratkotrajnih poremećaja usled kvarova i drugih nepredviđenih situacija zbog kojih je ugrožena sigurnost rada transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i zbog nepredviđenih i neophodnih radova na održavanju gasovoda ili neophodnih radova na proširenju sistema;
- 5) uslove i način obustave isporuke prirodnog gasa;
- 6) uslove snabdevanja objekata kupaca kojima se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa zbog neizvršenih obaveza za isporučeni prirodni gas ili u drugim slučajevima;
- 7) način regulisanja međusobnih odnosa između snabdevača, operatora sistema i krajnjeg kupca kome se ne može obustaviti isporuka prirodnog gasa;
- 8) uslove i način merenja isporučenog prirodnog gasa;
- 9) kvalitet i druge osobine gasa koji se preuzima u sistem i isporučuje sa sistema;
- 10) način obračuna neovlašćeno preuzetog prirodnog gasa;
- 11) postupak, način i rokove za ostvarivanje prava krajnjeg kupca na naknadu zbog odstupanja od propisanog kvaliteta isporuke, odnosno snabdevanja;
- 12) način obaveštavanja krajnjeg kupca;
- 13) uslove i mere za snabdevanje kupaca prirodnog gasa;
- 14) obračunski period i obaveznu sadržinu računa za naplatu isporučenog prirodnog gasa;
- 15) tehničke zahteve za uvođenje raznih oblika naprednih mernih sistema na distributivnom sistemu;
- 16) druga pitanja u skladu sa zakonom.

Gas koji se preuzima u sistem iz stava 1. tačka 9) ovog člana, pored prirodnog gasa može biti i vodonik, u meri u kojoj se može tehnički i bezbedno preuzeti i prenositi kroz sistem za prirodni gas.

Odluku o primeni mera iz stava 1. tačka 4) ovog člana donosi operator sistema i sprovode se na osnovu planova ograničenja isporuke prirodnog gasa koje donosi operator sistema.

Član 141

U slučaju nastupanja krize u snabdevanju prirodnim gasom preduzimaju se mere u skladu sa Kriznim planom za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom iz člana 143. stav 2. ovog zakona.

Odluka o primeni mera iz stava 1. ovog člana i plan ograničenja isporuke prirodnog gasa kojim se mere sprovode objavljuju se u sredstvima javnog informisanja najkasnije 24 časa pre početka primene mera na koje se odluka odnosi.

Član 142

U slučaju kada je ugrožena sigurnost snabdevanja kupaca ili rada transportnog, odnosno distributivnog sistema zbog nedovoljne ponude na tržištu energije ili nastupanja drugih vanrednih okolnosti, Vlada propisuje mere ograničenja isporuke prirodnog gasa ili posebne uslove uvoza ili izvoza prirodnog gasa, način i uslove za obrazovanje i kontrolu cena, obavezu isporuke samo određenim korisnicima ili posebne uslove obavljanja energetske delatnosti uz minimalni poremećaj tržišta energijom u okruženju.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, Vlada određuje način obezbeđivanja, odnosno izvore sredstava za naknadu štete koja može nastati za energetske subjekte koji sprovode ove mere, kao i uslove i način raspodele sredstava po osnovu naknade štete.

Mere iz stava 1. ovog člana mogu trajati dok traju okolnosti zbog kojih su propisane, odnosno dok traju posledice nastale usled tih okolnosti.

O preduzetim merama iz stava 1. ovog člana Ministarstvo izveštava Sekretarijat Energetske zajednice.

Preventivni akcioni plan i Krizni plan za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom

Član 143

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi Preventivni akcioni plan za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom koji sadrži naročito:

- 1) prikaz gasovodnog sistema i tržišta gasa Republike Srbije;
- 2) procenu rizika u pogledu ostvarivanja sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom korišćenjem infrastrukturnog standarda i standarda snabdevanja;
- 3) parametre za utvrđivanje i usklađenost sa infrastrukturnim standardom;
- 4) parametre za utvrđivanje i usklađenost sa standardom snabdevanja;
- 5) podatke o krajnjim kupcima prirodnog gasa koji se smatraju zaštićenim kupcima;
- 6) preventivne mere i obaveze energetskih subjekata, nadležnih institucija i korisnika sistema u cilju sprečavanja ili ublažavanja utvrđenih rizika i zadovoljavanja ukupne potražnje za prirodnim gasom;
- 7) plan razvoja gasovodnog sistema i njegov uticaj na sigurnost snabdevanja;
- 8) mogući uticaj predviđenih mera na razvoj nacionalnog i tržišta država potpisnica Ugovora o osnivanju Energetske zajednice;
- 9) podatke o saradnji sa državama potpisnicama Ugovora o osnivanju Energetske zajednice.

Vlada, na predlog Ministarstva, donosi Krizni plan za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom koji sadrži naročito:

- 1) nivoe krize u snabdevanju prirodnim gasom i kriterijume za njihovo uvođenje;
- 2) obaveze nadležnih institucija, energetskih subjekata, korisnika gasovodnog sistema i kupaca u slučaju krize u snabdevanju prirodnim gasom;
- 3) mere koje se preduzimaju u slučaju nastupanja krize u snabdevanju prirodnim gasom;
- 4) način postupanja u slučaju nastupanja krize u snabdevanju prirodnim gasom;
- 5) podatke o saradnji sa državama potpisnicama Ugovora o osnivanju Energetske zajednice u slučaju nastupanja krize u snabdevanju prirodnim gasom.

O rezultatima procene rizika u pogledu ostvarivanja sigurnosti snabdevanja iz stava 1. tačka 2) ovog člana i izradi Preventivnog akcionog plana za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom i Kriznog plana za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, Ministarstvo obaveštava Koordinacionu grupu za sigurnost snabdevanja.

Predlog Preventivnog akcionog plana za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom i Kriznog plana za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom Ministarstvo, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice radi davanja mišljenja.

Sekretarijat Energetske zajednice, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, u roku od četiri meseca od dana dostavljanja predloga planova iz stava 3. ovog člana dostavlja Ministarstvu mišljenje uzimajući u obzir stavove Koordinacione grupe za sigurnost snabdevanja.

U slučaju da Sekretarijat Energetske zajednice u svom mišljenju preporuči izmenu predloga planova iz stava 3. ovog člana Ministarstvo će u roku od tri meseca od prijema mišljenja obavestiti Sekretarijat Energetske zajednice o izmenjenim predlozima planova iz stava 3. ovog člana ili razlozima zbog kojih odstupa od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice.

U slučaju kada Preventivni akcioni plan za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom i Krizni plan za obezbeđenje sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom odstupaju od mišljenja Sekretarijata Energetske zajednice zajedno sa ovim planovima biće objavljeno to mišljenje i obrazloženje za odstupanje.

Planovi iz st. 1. i 2. ovog člana donose se svake četvrtne godine, pri čemu se mere predviđene Kriznim planom preispituju bar jednom tokom tog četvorogodišnjeg perioda.

Praćenje sigurnosti snabdevanja i izveštavanje

Član 144

Ministarstvo prati snabdevenost tržišta, izrađuje izveštaj o sigurnosti snabdevanja prirodnim gasom i dostavlja informacije Sekretarijatu energetske zajednice u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika i Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice.

Ministarstvo, u skladu sa Ugovorom o osnivanju Energetske zajednice, svake godine do 15. septembra dostavlja Sekretarijatu Energetske zajednice tehničke informacije o podzemnim skladištima gasa i nacrt krive punjenja skladišta prirodnog gasa sa prelaznim ciljevima za februar, maj, jul i septembar naredne godine.

Saradnja i pomoć između država**Član 145**

U slučaju krize u snabdevanju prirodnim gasom ostvaruje se saradnja sa ugovornim stranama Energetske zajednice i susednim državama, na principu solidarnosti.

O ostvarenoj saradnji iz stava 1. ovog člana Ministarstvo obaveštava Sekretarijat Energetske zajednice.

Praćenje pokazatelja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom**Član 146**

Energetski subjekti koji obavljaju energetske delatnosti u vezi sa isporukom i snabdevanjem prirodnim gasom, dužni su da obezbede kvalitet isporuke i snabdevanja utvrđen ovim zakonom i drugim propisima donetim na osnovu ovog zakona.

Agencija donosi pravila o praćenju tehničkih i komercijalnih pokazatelja i regulisanja kvaliteta isporuke i snabdevanja prirodnim gasom kojima se određuju pokazatelji tehničkog i komercijalnog kvaliteta isporuke i komercijalnog kvaliteta snabdevanja prirodnim gasom, način evidentiranja podataka i računanja pokazatelja, način i rokove za dostavljanje podataka i izveštaja Agenciji, način utvrđivanja zahtevanih vrednosti pojedinih pokazatelja, kao i način ocenjivanja rezultata dobijenih praćenjem dostignutih u odnosu na zahtevane vrednosti pokazatelja kvaliteta.

Ostvarene vrednosti pokazatelja kvaliteta isporuke prirodnog gasa, Agencija koristi pri odobravanju planova razvoja i sredstava za investicije i u slučaju regulacije cena pristupa sistemima za transport i distribuciju zasnovanim na podsticajnim metodama regulacije cena, na način propisan metodologijama za određivanje regulisanih cena pristupa, u kojima utvrđuje način određivanja i maksimalnu visinu podsticaja, odnosno umanjenja odobrenog prihoda, a u zavisnosti od smeru i stepena odstupanja od zahtevanih vrednosti pokazatelja tehničkog kvaliteta isporuke.

Pravilima iz stava 2. ovog člana određuje se visina naknade krajnjem kupcu po osnovu stepena odstupanja od propisanog kvaliteta.

XIII OPREMA POD PRITISKOM**Član 147**

Oprema pod pritiskom se projektuje, izrađuje, označava, stavlja na tržište i u upotrebu i pregleda i ispituje tokom veka upotrebe u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti, propisima donetim na osnovu tog zakona i ovim zakonom.

Član 148

Tela za preglede i ispitivanja opreme pod pritiskom imenovana u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti Ministarstvu dostavljaju informacije o evidentiranju i pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom preko Centralnog registra opreme pod pritiskom.

Centralni registar opreme pod pritiskom je jedinstveni elektronski registar opreme pod pritiskom visokog nivoa opasnosti u kome se nalaze podaci o:

- 1) vlasnicima, odnosno korisnicima opreme pod pritiskom;
- 2) lokaciji i tehničkim i drugim karakteristikama opreme pod pritiskom;
- 3) izvršenim evidentiranjima i pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom, odnosno evidencionim i revizionim listovima i zapisnicima o pregledima i ispitivanjima opreme pod pritiskom;
- 4) ispravama o usaglašenosti koje su izdala tela za ocenjivanje usaglašenosti opreme pod pritiskom;
- 5) opremi pod pritiskom koja je stavljena van upotrebe;

6) datumima narednih pregleda i ispitivanja opreme pod pritiskom;

7) imenovanim telima za preglede i ispitivanja opreme pod pritiskom i licima koja su ovlašćena za popisivanje evidencionih i revizionih listova u imenovanim telima.

Član 149

Ministar bliže propisuje kriterijume za utvrđivanje korisnika opreme pod pritiskom, kao i uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih ili na drugi način angažovanih lica koje korisnici opreme pod pritiskom moraju da ispunjavaju u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom.

Ministar bliže propisuje uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica koje tela za preglede i ispitivanja opreme pod pritiskom imenovana u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti moraju da ispunjavaju u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom.

Stručna osposobljenost iz st. 1. i 2. ovog člana proverava se polaganjem stručnog ispita.

Ministar propisuje bliže uslove, program i način polaganja stručnog ispita iz stava 3. ovog člana.

Član 150

Korisnik opreme pod pritiskom mora imati zaposleno ili na drugi način angažovano lice za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom koje je dužno da:

- 1) vodi i ažurira spisak opreme pod pritiskom i dokumentaciju opreme pod pritiskom koji su utvrđeni tehničkim propisom kojim se uređuje pregled opreme pod pritiskom tokom veka upotrebe;
- 2) učestvuje u izradi posebnog programa periodičnih pregleda opreme pod pritiskom;
- 3) obavlja i druge poslove u skladu sa ugovorom sa korisnikom opreme pod pritiskom.

XIV NADZOR

Član 151

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

Energetski subjekti, autonomna pokrajina i jedinice lokalne samouprave dužni su da na zahtev Ministarstva, dostave sve podatke neophodne za obavljanje poslova iz delokruga rada Ministarstva.

Ministarstvo vrši nadzor nad radom tela imenovanih u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti.

Inspeksijski nadzor vrši Ministarstvo preko inspektora opreme pod pritiskom u okviru delokruga utvrđenog zakonom.

Autonomnoj pokrajini poverava se vršenje inspeksijskog nadzora iz stava 4. ovog člana na teritoriji autonomne pokrajine.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona koji se odnose na zaštitu od požara i eksplozija i zaštitu životne sredine vrši ministarstvo nadležno za poslove zaštite od požara i eksplozija, odnosno ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine, u skladu sa posebnim zakonima.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa donetih na osnovu ovog zakona koje se odnose na prostorno planiranje i izgradnju vrši ministarstvo nadležno za poslove prostornog planiranja i izgradnje u skladu sa posebnim zakonom.

Inspektor opreme pod pritiskom

Član 152

Inspektor opreme pod pritiskom vrši inspeksijski nadzor nad gasovodima za transport i distribuciju prirodnog gasa, kao i nad energetskim i drugim objektima koji imaju opremu pod pritiskom u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim ovim zakonom.

Na sadržinu, vrstu, oblik, postupak i sprovođenje inspeksijskog nadzora, ovlašćenja i obaveze učesnika u inspeksijskom nadzoru i druga pitanja od značaja za inspeksijski nadzor koja nisu uređena ovim zakonom, primenjuju se odredbe zakona i drugih propisa kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Član 153

Poslove inspektora opreme pod pritiskom može da obavlja lice koje ima stečeno visoko obrazovanje iz stručne oblasti mašinsko inženjerstvo na osnovnim akademskim studijama u obimu od najmanje 240 ESPB bodova u trajanju od najmanje četiri godine na fakultetu (master akademskim studijama, specijalističkim akademskim studijama, specijalističkim strukovnim studijama), odnosno druge uslove određene zakonom kojim se uređuju prava i dužnosti državnih službenika, drugim propisom i aktom o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu, kao i položen stručni ispit iz odgovarajuće oblasti.

Prava i dužnosti inspektora opreme pod pritiskom u oblasti gasovoda

Član 154

Inspektor opreme pod pritiskom u vršenju inspeksijskog nadzora ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li je pribavljena energetska dozvola u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika za gasovode za transport prirodnog gasa i objekta za skladištenje prirodnog gasa;
- 2) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekta;
- 3) da li je izrađena tehnička dokumentacija za ugradnju i postavljanje gasovoda;
- 4) da li je izvršeno na propisan način ispitivanje gasovoda na čvrstoću i nepropusnost i da li postoje zapisnici i dijagrami ili drugi akti o sprovedenim ispitivanjima;
- 5) da li postoje sertifikati, izveštaji i drugi akti koji se odnose na cevi, armaturu i opremu koja je ugrađena u gasovod, zavarivačke radove na gasovodu i zaštitu gasovoda od korozije;
- 6) da li postoje propisani akti o prvom punjenju i puštanju u rad gasovoda, kao i akti o održavanju gasovoda;
- 7) da li je trasa gasovoda obeležena na propisan način;
- 8) da li je oprema na gasovodu ograđena i zaštićena na propisan način;
- 9) da li se odorizacija sprovodi i da li postoje dokumenti koji se odnose na odorizaciju;
- 10) da li su ispunjeni propisani uslovi u pogledu stručnog kadra za obavljanje energetske delatnosti: transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas;
- 11) da li je pribavljena licenca za obavljanje energetske delatnosti: transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas;
- 12) da li se u eksploatacionom, odnosno zaštitnom pojasu gasovoda obavljaju radovi i druge aktivnosti i da li za obavljanje tih radova i aktivnosti postoji saglasnost operatora transportnog odnosno distributivnog sistema;
- 13) da li pravna lica ili preduzetnici koji obavljaju održavanje unutrašnjih gasnih instalacija imaju rešenje Ministarstva kojim je utvrđeno da ispunjavaju uslove za obavljanje tih poslova.

Prava i dužnosti inspektora opreme pod pritiskom u oblasti opreme pod pritiskom

Član 155

Inspektor opreme pod pritiskom u vršenju inspeksijskog nadzora ima pravo i dužnost da proverava:

- 1) da li je pribavljena energetska dozvola u skladu sa zakonom kojim se uređuje energetika za energetske objekte koji imaju opremu pod pritiskom;
- 2) da li je pribavljeno odobrenje nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje izgradnja objekta za energetske i druge objekte koji imaju opremu pod pritiskom;
- 3) da li je izrađena tehnička dokumentacija za ugradnju i postavljanje opreme pod pritiskom;
- 4) da li se ugradnja, odnosno stavljanje u upotrebu opreme pod pritiskom vrši u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima;
- 5) da li oprema pod pritiskom koja se koristi u obavljanju energetske delatnosti propisane zakonom kojim se uređuje energetika ispunjava propisane uslove za obavljanje tih delatnosti;

- 6) da li se pregledi i ispitivanja opreme pod pritiskom tokom veka upotrebe vrše u skladu sa zakonom, tehničkim i drugim propisima;
- 7) da li su ispunjeni propisani uslovi u pogledu broja i stručne osposobljenosti lica za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom;
- 8) da li lica koja obavljaju poslove tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja energetske objekata sa opremom pod pritiskom ispunjavaju propisane uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti za vršenje tih poslova.
- Inspektor opreme pod pritiskom vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donetim na osnovu zakona.

Ovlašćenja inspektora opreme pod pritiskom

Član 156

U vršenju inspeksijskog nadzora inspektor opreme pod pritiskom je ovlašćen da:

- 1) naloži da se utvrđene nezakonitosti otklone u roku koji odredi;
- 2) naloži da se sprovede vanredni pregled opreme pod pritiskom;
- 3) donese rešenje i izrekne upravnu meru ako nadzirani subjekt ne otkloni nezakonitost u ostavljenom roku, osim kada zbog neophodnosti preduzimanja hitnih mera rešenje donosi bez odlaganja;
- 4) zabrani ugradnju opreme pod pritiskom ako u određenom roku nisu otklonjene utvrđene nezakonitosti;
- 5) zabrani upotrebu gasovoda ili opreme pod pritiskom ako:
 - (1) do isteka roka utvrđenog rešenjem za otklanjanje nezakonitosti nisu otklonjene utvrđene nezakonitosti;
 - (2) rad, odnosno upotreba gasovoda ili opreme pod pritiskom dovodi u opasnost život i zdravlje ljudi, životnu sredinu ili biljni ili životinjski svet, materijalna dobra ili bezbednost;
 - (3) se energetskom subjektu, koji koristi opremu pod pritiskom u obavljanju energetske delatnosti, oduzme licenca zbog neispunjavanja propisanih uslova ili ne poseduje licencu za obavljanje energetske delatnosti, odnosno objekat sa opremom pod pritiskom na kojem se obavlja energetska delatnost nije upisan u licencu za obavljanje energetske delatnosti;
- 6) obustavi radove u eksploatacionom, odnosno zaštitnom pojasu gasovoda ako se ti radovi ne obavljaju u skladu sa propisima i saglasnošću operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema, kao i da obavesti nadležnu inspekciju u slučaju kada se u zaštitnom pojasu gasovoda izgrađuju ili su izgrađeni objekti suprotno zakonu kojim se uređuju prostorno planiranje i izgradnja objekta;
- 7) nadležnom pravosudnom organu podnese krivičnu prijavu, prijavu za privredni prestup ili zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno preduzme i druge radnje i mere na koje je zakonom ili drugim propisom ovlašćen;
- 8) obavesti nadležnu inspekciju u slučaju kada gasovod ili objekat sa opremom pod pritiskom nemaju propisano odobrenje (dozvolu, saglasnost) nadležnog organa u skladu sa propisima kojima se uređuje prostorno planiranje i izgradnja objekta.

Energetski subjekt ili drugo pravno lice ili preduzetnik, odnosno odgovorno lice, kome je rešenjem inspektora naloženo otklanjanje nezakonitosti dužan je da nezakonitosti otkloni u naloženom roku i da u pisanoj formi obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem.

Član 157

Na rešenje inspektora opreme pod pritiskom može se izjaviti žalba Ministarstvu u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Žalba odlaže izvršenje rešenja, osim u slučaju kada je neophodno preduzimanje hitnih mera propisanih odredbama zakona kojim se uređuje inspeksijski nadzor, što se posebno obrazlaže u rešenju.

U slučaju da je prvostepena odluka inspektora opreme pod pritiskom već jednom bila poništena, drugostepeni organ ne može je opet poništiti i uputiti predmet inspekciji na ponovni postupak, nego će sam rešiti ovu upravnu stvar.

Član 158

Inspektor opreme pod pritiskom ne može da učestvuje u izradi i vršenju tehničke kontrole tehničke dokumentacije za objekte nad kojima vrši inspeksijski nadzor, izvođenju radova na objektima nad kojima vrši inspeksijski nadzor i da vrši stručni nadzor nad izvođenjem radova na objektima nad kojima vrši inspeksijski nadzor.

Inspektor opreme pod pritiskom ne može da bude član Komisije za tehnički pregled objekata nad kojima vrši inspekcijski nadzor.

Inspektor opreme pod pritiskom ne može da obavlja privredne ili druge delatnosti i poslove za sebe ili drugog poslodavca iz oblasti u kojoj vrši inspekcijski nadzor, učestvuje u radu stručnih radnih grupa ili tela nadziranih subjekata, odnosno lica koja podležu inspekcijskom nadzoru, ili ako obavlja druge službe, poslove i postupke koji su u suprotnosti sa položajem i ulogom inspektora i štete njegovoj samostalnosti u vršenju posla.

XV KAZNE NE ODREDBE

Privredni prestupi

Član 159

Novčanom kaznom od 1.500.000 do 3.000.000 dinara kazniće se za privredni prestup energetski subjekt - pravno lice, odnosno drugo pravno lice ako:

1) ne izvršava dužnosti u smislu ovog zakona (član 4, član 7, član 35. stav 1. tač. 1), 2), 3), 4), 5), 6), 10), 11), 12), 14), 16), 17), 18), 20), 24), 25), 26), 27), 28), 29) i 30), član 40, član 45. stav 4, član 54. stav 1. tač. 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 9), 10), 12), 17), 20), 22), 24), 25), 27), 28) i 29), član 56, član 70. stav 1. tač. 1), 2), 3), 4), 5), 7), 9), 10) i 14), čl. 83-87. i član 105. stav 8);

2) ne ispunjava propisane uslove u pogledu stručnog kadra za obavljanje energetske delatnosti: transporta i upravljanja transportnim sistemom za prirodni gas, skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa i distribucije i upravljanja distributivnim sistemom za prirodni gas iz člana 6. ovog zakona;

3) ne dostavi podatke u skladu sa članom 66. i članom 115. stav 2. ovog zakona;

4) ne uskladi način merenja količina prirodnog gasa, ne obeleži trasu gasovoda, ne obezbedi zaštitu od korozije, ne sprovodi zavarivanje i ispitivanje zavarenih spojeva, ne opremi gasovode sistemom za daljinski nadzor i upravljanje i sistemom veza u cilju ostvarivanja bezbednog i nesmetanog prenosa informacija koje se odnose na korišćenje i održavanje gasovoda, električnu opremu i instalacije u zonama opasnosti ne izvede u protivpožarnoj i protiveksplozivnoj zaštiti, ne ispituje gasovode tokom izgradnje, ne pusti u rad gasovod, ne pregleda i održava sigurnosne uređaje i ne kontroliše i održava gasovode u smislu ovog zakona (član 94. stav 1);

5) ne odoriše prirodni gas u skladu sa aktom iz člana 96. stav 2. ovog člana;

6) na delu gasovoda ispred uređaja za komprimovanje prirodnog gasa nije ugradio merni uređaj u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast metrologije (član 106. stav 2.);

7) ne vrši proveru dokumentacije o ispravnosti unutrašnjih gasnih instalacija (član 112.);

8) ne ispunjava dužnosti iz člana 126. ovog zakona;

9) ne obezbedi kvalitet isporuke i snabdevanja u smislu ovog zakona (član 146.);

10) nema zaposleno ili na drugi način angažovano lice za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom (član 150. stav 1.);

11) ne izvrši rešenje inspektora i ne obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem u smislu ovog zakona (član 156. stav 2.).

Za privredni prestup iz stava 1. ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 100.000 do 200.000 dinara.

Prekršaji

Član 160

Novčanom kaznom od 500.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj energetski subjekt, odnosno drugo pravno lice ako:

1) ne izvršava dužnosti u smislu ovog zakona (član 35. stav 1. tačka 21), član 54. stav 1. tač. 14), 15) i 23), član 70. stav 1. tačka 17), član 114, član 116, član 120, član 127. st. 3. i 7, član 129. st. 3. i 5. i član 131.);

2) ne izmeni i ne dopuni desetogodišnji plan razvoja po zahtevu Agencije u smislu člana 38. stav 4. ovog zakona;

3) ne odluči po zahtevu kupca za priključenje objekta u smislu ovog zakona (član 59. stav 2.);

4) ne postupi po zahtevu Agencije u smislu ovog zakona (član 61. stav 5.);

- 5) ne priključi objekat kupca na transportni, odnosno distributivni sistem u smislu ovog zakona (član 62.);
 - 6) ne vodi evidenciju o izvršenoj kontroli i održavanju u skladu sa aktom iz člana 94. ovog zakona, zakonom, tehničkim i drugim propisima;
 - 7) ne obezbedi zaštitu gasovoda i njegovih pripadajućih nadzemnih uređaja, postrojenja i objekata od neovlašćene upotrebe ili oštećenja u skladu sa propisom iz člana 94. ovog zakona (član 98.);
 - 8) ne održava postavljene oznake na trasi gasovoda i oznake koje su oštećene ili koje nedostaju ne dovede u što kraćem roku u prvobitno stanje, odnosno ne zameni ih u smislu ovog zakona (član 99.);
 - 9) ne čuva trajno celokupnu dokumentaciju o projektovanju, izgradnji, ispitivanju, puštanju u rad, korišćenju, održavanju i merama zaštite gasovoda u smislu ovog zakona (član 100.);
 - 10) vlasnik nepokretnosti ne omogući pristup energetskim objektima u smislu ovog zakona (član 101. stav 2.).
 - 11) ne preduzima mere u cilju zaštite gasovoda u smislu ovog zakona (član 102.);
 - 12) ne uklanja drveće i drugo rastinje u smislu ovog zakona (član 102. stav 3.);
 - 13) u eksploatacionom pojasu transportnog gasovoda i zaštitnom pojasu distributivnog gasovoda izvodi radove i druge aktivnosti bez saglasnosti operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema (član 102. stav 4.);
 - 14) prilikom izvođenja radova, odnosno drugih aktivnosti u eksploatacionom pojasu transportnog gasovoda i zaštitnom pojasu distributivnog gasovoda ne sprovodi tehničke uslove i mere zaštite prema uputstvu operatora transportnog, odnosno distributivnog sistema (član 102. stav 7.);
 - 15) ne obezbedi održavanje unutrašnjih gasnih instalacija u svom objektu u smislu ovog zakona (član 107.);
 - 16) jednom godišnje ne dostavlja Ministarstvu dokaz da ispunjava uslov propisan u članu 108. stav 1. tač. 2), 6) i 8) ovog zakona (član 108. stav 8.);
 - 17) u slučaju neispravnosti unutrašnjih gasnih instalacija bez odlaganja ne zatvori dovod gasa u svoje unutrašnje gasne instalacije, ne obezbedi preduzimanje mera na sanaciji neispravnosti i o tome ne obavesti energetskog subjekta na čiji su gasovod priključeni njegovi objekti (član 110.);
 - 18) ne zaključi ugovore u smislu ovog zakona (član 116.);
 - 19) prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (član 133.);
 - 20) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernom mestu, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja, uređenja mernog mesta i obustave isporuke prirodnog gasa (član 134. stav 1.);
 - 21) ne trpi izmeštanje mernog mesta u smislu ovog zakona (član 134. stav 2.).
- Novčanom kaznom od 50.000 do 100.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana odgovorno lice u energetskom subjektu, odnosno u drugom pravnom licu.

Član 161

Novčanom kaznom od 10.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj preduzetnik ako:

- 1) ne dostavi podatke u skladu sa članom 66. i članom 115. stav 2. ovog zakona;
- 2) ne vodi evidenciju o izvršenoj kontroli i održavanju u skladu sa aktom iz člana 94. ovog zakona, zakonom, tehničkim i drugim propisima;
- 3) ne obezbedi zaštitu gasovoda i njegovih pripadajućih nadzemnih uređaja, postrojenja i objekata od neovlašćene upotrebe ili oštećenja u skladu sa propisom iz člana 94. ovog zakona (član 98.);
- 4) ne održava postavljene oznake na trasi gasovoda i oznake koje su oštećene ili koje nedostaju ne dovede u što kraćem roku u prvobitno stanje, odnosno ne zameni ih u smislu ovog zakona (član 99.);
- 5) ne čuva trajno celokupnu dokumentaciju o projektovanju, izgradnji, ispitivanju, puštanju u rad, korišćenju, održavanju i merama zaštite gasovoda u smislu ovog zakona (član 100.);
- 6) vlasnik nepokretnosti ne omogući pristup gasovodu u smislu ovog zakona (član 101. stav 2.);
- 7) ne preduzima mere u cilju zaštite gasovoda u smislu ovog zakona (član 101.);

8) nije ugradio merni uređaj u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast metrologije na delu gasovoda ispred uređaja za komprimovanje prirodnog gasa (član 106. stav 2.);

9) jednom godišnje ne dostavlja Ministarstvu dokaz da ispunjava uslov propisan u članu 108. stav 1. tač. 2), 6) i 8) ovog zakona (član 108. stav 8.);

10) prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (član 133.);

11) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernom mestu, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja, uređenja mernog mesta i obustave isporuke prirodnog gasa (član 134. stav 1.);

12) ne trpi izmeštanje mernog mesta u smislu ovog zakona (član 134. stav 2.);

13) nema zaposleno ili na drugi način angažovano lice za obavljanje poslova sa opremom pod pritiskom (član 150. stav 1.);

14) ne izvrši rešenje inspektora i ne obavesti inspektora o otklanjanju nezakonitosti u roku koji je određen rešenjem u smislu ovog zakona (član 156. stav 2.).

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se fizičko lice za prekršaj ako:

1) ne omogući pristup gasovodima, odnosno uređajima, postrojenjima ili opremi koji su njihov sastavni deo i ne trpi i ometa izvršenje radova u smislu ovog zakona (član 101. stav 2.);

2) prirodni gas ne koristi u smislu ovog zakona (član 133.);

3) ne omogući ovlašćenim licima pristup mernom mestu, kao i mestu priključka radi očitavanja, provere ispravnosti, otklanjanja kvarova, zamene, održavanja i kontrole ispravnosti mernih i drugih uređaja, uređenja mernog mesta i obustave isporuke prirodnog gasa (član 134. stav 1.);

4) ne trpi izmeštanje mernog mesta u smislu ovog zakona (član 134. stav 2.);

5) ne obavlja poslove sa opremom pod pritiskom u skladu sa članom 150. stav 1. ovog zakona.

XVI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 162

Postupci koji su započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se po propisima po kojima su započeti.

Član 163

Propisi za izvršavanje ovog zakona biće doneti u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim propisa iz člana 75. stav 2. ovog zakona koji će biti donet u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1. ovog člana, primenjivaće se propisi koji su doneti na osnovu Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14, 95/18 - dr. zakon, 40/21, 35/23 - dr. zakon, 62/23 i 94/24) i Zakona o cevovodnom transportu gasovitih i tečnih ugljovodonika i distribuciji gasovitih ugljovodonika ("Službeni glasnik RS", broj 104/09), ako nisu u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Član 164

Energetski subjekt koji na dan stupanja na snagu ovog zakona ima licencu za obavljanje delatnosti skladištenja i upravljanja skladištem prirodnog gasa nastavlja da obavlja tu delatnost do okončanja postupka sertifikacije iz čl. 74. i 75. ovog zakona i dužan je da podnese zahtev za sertifikaciju u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu propisa iz člana 75. stav 2. ovog zakona.

Član 165

Agencija za energetiku Republike Srbije će aplikaciju za poređenje cena iz člana 131. ovog zakona izraditi u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 166

Operator distributivnog sistema će preuzeti sve merne uređaje, odnosno merno-regulacione stanice najkasnije do 31. decembra 2027. godine.

Operator distributivnog sistema je dužan da ugovor kojim se uređuju uslovi za preuzimanje mernih uređaja, odnosno merno-regulacionih stanica dostavi kupcu, odnosno proizvođaču u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Kupac koji ne potpiše ugovor iz stava 2. ovog člana u roku iz stava 1. ovog člana dužan je da snosi troškove održavanja mernih uređaja, odnosno merno-regulacionih stanica.

Član 167

Danom stupanja na snagu ovog zakona uspostavlja se pravo svojine Javnog preduzeća "Srbijagas", Novi Sad (u daljem tekstu: JP "Srbijagas"), na mreži za transport i mreži za distribuciju prirodnog gasa koju na dan stupanja na snagu ovog zakona koristi ili koju je pravnim poslom poverilo trećem licu na upravljanje, korišćenje ili radi obavljanja poslova operatora sistema.

U skladu sa stavom 1. ovog člana, pravo svojine se uspostavlja na svim delovima transportne, odnosno distributivne mreže koje je JP "Srbijagas" steklo kao svojinu ili državinu po sili zakona, kao pravni sledbenik ili pravni naslednik drugog pravnog lica, koju je izgradilo sopstvenim sredstvima ili sredstvima svog pravnog prethodnika, osnivanjem, povećanjem osnovnog kapitala ili drugim pravnim poslom podobnim za prenos prava svojine.

U slučaju da JP "Srbijagas" na dan stupanja na snagu ovog zakona nije upisano u katastru infrastrukture kao nosilac prava svojine na bilo kom delu mreže iz stava 1. ovog člana, ima pravo da u skladu sa Zakonom o posebnim uslovima za evidentiranje i upis prava na nepokretnostima ("Službeni glasnik RS", broj 91/25) podnese zahtev radi upisa prava svojine na tom delu mreže.

Član 168

Pravno lice koje obavlja energetske delatnosti iz člana 3. ovog zakona, a posluje u formi javnog preduzeća ili društva kapitala čiji je osnivač Republika Srbija, dužno je da svoju organizaciju i svoje opšte akte uskladi sa odredbama Zakona o upravljanju privrednim društvima koja su u vlasništvu Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", broj 76/23).

Član 169

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe člana 37a stav 1. tač. 5)-8), člana 53. stav 1. tačka 20), člana 93a stav 1. tačka 4), čl. 220-323, člana 367. stav 3. u delu koji se odnosi na inspektora opreme pod pritiskom, čl. 367a-367v, čl. 375-377, člana 378. u delu koji se odnosi na kvalitet prirodnog gasa, člana 380. stav 1. tačka 6), člana 385. stav 1. u delu koji se odnosi na inspektora opreme pod pritiskom, člana 385. stav 1. tačka 3) i tačka 5) podtačka (2) u delu koji se odnosi na opremu pod pritiskom, člana 389. stav 1. tač. 1), 19) i 20) u delu koji se odnosi na prirodni gas, člana 390. stav 1. tač. 1), 2), 4), 5), 6), 8), 9), 10), 11), 13), 14) i 15) u delu koji se odnosi na prirodni gas, člana 391. stav 1. tač. 8), 9), 10), 11) i 12) i stav 2. tač. 7), 8), 9), 10), 12) i 13) u delu koji se odnosi na prirodni gas, Zakona o energetici ("Službeni glasnik RS", br. 145/14, 95/18 - dr. zakon, 40/21, 35/23 - dr. zakon, 62/23 i 94/24).

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o cevovodnom transportu gasovitih i tečnih ugljovodonika i distribuciji gasovitih ugljovodonika ("Službeni glasnik RS", broj 104/09).

Član 170

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".